

Збірник наукових матеріалів
XXXVII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2019 РОКУ»

09 грудня 2019 року

Частина 17

м. Вінниця

Наукові підсумки 2019 року, XXXVII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 09 грудня 2019 року. – Ч.17, с. 96.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Наукові підсумки 2019 року», 09 грудня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Юридичні науки

<i>Миколайчик Х.В.</i> ДОГОВІР ЯК РЕГУЛЯТОР СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	5
<i>Мігуліна Ю.О.</i> ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ.....	9
<i>Музиченко А.В., Фоменко Ю.О.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	15
<i>Никитюк Т.П.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА	19
<i>Онуфрієнко С.П., науковий керівник Забродіна О.В.</i> АНАЛІЗ ІСТОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ШЛЮБНИХ ДОГОВОРІВ НА ТЕРИТОРІЇ України	24
<i>Паламарчук А.Ю.</i> ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ОРГАНІВ ТА ЇЇ ВИЗНАННЯ УКРАЇНОЮ	27
<i>Паши Я.В.</i> ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТАНОЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В Україні	32
<i>Петриляк А.А.</i> ДОСВІД ФРАНЦІЇ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	38
<i>Пономаренко Н.С.</i> ПИТАННЯ ЩОДО ШТУЧНОГО ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ ЗГІДНО З КОНВЕНЦІЄЮ ПРО ЗАХИТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД.....	40
<i>Боднарчук І.В., Різник Г.</i> МОБІНГ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	46
<i>Салманова К.В.</i> ПЛАГІАТ В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ..	50
<i>Свергун О.І.</i> ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	54
<i>Сербина Є.В.</i> ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ	57
<i>Слободянюк В.П., Дуб А.В.</i> ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ТОВАРИ ПІД ВПЛИВОМ МИТА	61

<i>Суденко Ю.А.</i> БУЛІНГ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВЧОМУ ПРОСТОРІ	64
<i>Ткаченко П.І.</i> КРИМІНОГЕННІ ЧИННИКИ ЗЛОЧИННОСТІ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ.....	68
<i>Топчій В.В., науковий керівник Ведькал В.А.</i> ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	77
<i>Хлистік М.А.</i> ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ	81
<i>Чорна О.О.</i> ІНСТРУМЕНТИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В Україні.....	86
<i>Шпомер А.І., Менджул К.В.</i> СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	92

ДОГОВІР ЯК РЕГУЛЯТОР СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Миколайчик Х.В.,

студентка юридичного факультету

Університет державної

фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

Регулювання сімейних відносин за домовленістю (договором) між їх учасниками, які вправі самостійно визначати зміст своїх сімейних правовідносин за допомогою шлюбного, аліментних (договорів про надання утримання) або інших договорів є однією із засад сімейного права (ч. 2 ст. 7 СК України, ст. 9 СК України [1]).

До прийняття Сімейного кодексу України метод сімейного права розглядався як дозвільний, а за формою приписів – імперативний. При цьому, дозвільний метод сімейного права полягав у тому, що громадяни були наділені правовими засобами задоволення потреб і інтересів у сфері сімейних відносин, а імперативний характер методу визначався тим, що у суб'єктів права не було можливості коректування встановлених сімейним законодавством правил, в тому числі за допомогою договорів.

Результатом сучасної реформи сімейного законодавства стало припинення дії принципу імперативності в сімейному праві. Із розвитком диспозитивної форми пов'язано зростання ролі договору [2, с. 152].

З прийняттям Сімейного кодексу значно розширилась свобода договірних взаємовідносин в сім'ї, в результаті чого договір в сімейному праві набуває значення одного з загальних видів юридичних фактів, які тягнуть виникнення, зміну та припинення прав та обов'язків сторін.

Питання договірної регулювання сімейних відносин досліджували такі вітчизняні вчені, як В. К. Антошкіна, Т. О. Ариванюк, Г. М. Ахмач, М. В. Бориславська, І. В. Жилінкова, О. М. Калітенко, О. В. Некрасова, З. В. Ромовська, М. М. Сібільов, в роботах яких аналізуються договірні засади

регулювання сімейних відносин, договірне регулювання відносин подружжя, свобода договору в сімейному праві, класифікація сімейних договорів.

Сутність свободи договору в сімейному праві розкривається в ст. 9 СК України, де зазначено, що суб'єкти сімейного права можуть врегулювати свої відносини за договором, якщо це не суперечить вимогам цього Кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства. Із цього можна зробити висновок, що договірне регулювання не може також вступати в протиріччя з нормами цивільного законодавства, тому що цивільне та сімейне право – це найближчі один до одного галузі, які мають спільні риси. Саме їхня близькість зумовлює можливість субсидіарного застосування норм Цивільного кодексу в сімейному законодавстві. Але до сімейних відносин не можуть застосовуватися ті норми Цивільного кодексу, які не узгоджуються із суттю цих відносин (ст. 8 СК України).

При цьому, найважливішим значенням терміну «договір» є розуміння його як підстави виникнення правовідношення. Саме такий підхід дає змогу визначити сутність, значення і характерні ознаки договору. Таким чином, О. В. Некрасова сімейно-правовим договором вважає домовленість, яка має ознаки цивільного правочину, між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами як суб'єктами сімейних і водночас цивільних правовідносин, а в окремих випадках особистих немайнових прав та обов'язків, що обумовлені їх сімейно-правовими зв'язками [3, с. 108].

На думку Є.О. Харитонова та С.О. Саніхметової, договір як домовленість двох або кількох суб'єктів, спрямований на встановлення, зміну та припинення щодо цивільних правовідносин [4, с. 425]. Отже, крім загальних ознак договору, вони акцентують увагу на триєдиному розумінні договору, як юридичної підстави виникнення правовідношення, як самого правовідношення та як форми останнього.

На думку М.І. Панченка, як юридичний факт договір належить до числа правомірних дій, що вчиняються з волі його учасників, і спрямовується на виникнення, зміну чи припинення цивільних прав або обов'язків. Проте, роль

договору не обмежується тільки тим, що він впливає на динаміку цивільних правовідносин. Відповідно до вимог Цивільного кодексу України, звичаїв ділового обігу, вимог розумності та справедливості договір також визначає зміст конкретних прав та обов'язків учасників договірної зобов'язання. В цьому розумінні договір є засобом регулювання поведінки цивільних правовідносин [5, с. 284].

Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що договору властиві такі ознаки: договір є різновидом угоди; це домовленість двох і більше сторін; метою договору є виникнення, зміна чи припинення цивільних прав і обов'язків; договір є правомірною дією; це засіб регулювання цивільних правовідносин; договір містить певні зобов'язання; такі зобов'язання є взаємними; визначені у договорі зобов'язання встановлюються самими сторонами; зміст таких зобов'язань становлять певні права і обов'язки; договір виражається в усній чи письмовій формі.

Визнаючи договір нормативним актом, у якому правила поведінки виражені у формі умов відповідного цивільно-правового договору, В. Г. Вердніков зазначав, що термін «цивільно-правовий договір» може вживатися і в розумінні особливого виду нормативного акту і зразкової форми угоди.

До числа спільних ознак договору і нормативно-правового акту можна віднести такі особливості: має офіційний характер; є правомірною дією та засобом регулювання цивільних та інших пов'язаних з ними відносин; встановлює норми поведінки; становить юридичний факт, що спричиняє певні правові наслідки у формі встановлення, зміни чи припинення цивільних та інших правовідносин; зміст типового договору становлять певні права і обов'язки суб'єктів.

В результаті проведення аналізу сімейного законодавства України та дослідивши особливості регулювання сімейних відносин за договором, варто погодитись із І. В. Жилінковою про те, що постало питання щодо розробки сучасної теоретичної концепції сімейного договору, які мають спрямовуватись на створення загальної теорії договору в сімейному праві та деталізацію окремих видів договорів у сімейній сфері [6, с. 214].

Таким чином, можна зробити висновок, що договір, як регулятор сімейно-правових відносин розглядається в таких значеннях: як підстава виникнення зобов'язання, тобто як юридичний факт, який породжує певні зобов'язання; як правовідношення; як документ про фіксацію укладення угоди; як правочин; а інколи, і як зобов'язання. На основі цього, суттєве значення мають такі ознаки договору: він є різновидом угоди чи правочину; це домовленість двох чи більше сторін, результат їх волевиявлення; є правомірною дією та засобом регулювання цивільних правовідносин; зміст договірних зобов'язань становлять певні права та обов'язки; метою договору є виникнення, зміна та припинення цивільних прав та обов'язків; договір виражається в усній чи письмовій формі.

Також, враховуючи думку І. В. Жилінкової, необхідно зазначити, що у Сімейному кодексі України слід закріпити норми, які б регулювали загальні вимоги укладення, зміни та розірвання договору, межі договірної ініціативи учасників сімейних правовідносин, наслідки недодержання при укладенні договору вимог закону.

Література:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
2. Лукашева Е. А. Право, мораль, личность Е. А. Лукашева. – М. : Наука, 1986. – 262 с.
3. Некрасова О. В. Развитие договора как регулятора семейных отношений О. В. Некрасова Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – Т. 24 (63). – № 2. – 2011. – С. 104–109.
4. Харитонов Є. О. Цивільне право України: [підручник] Є. О. Харитонов, Н. О. Саніхметова. – К.: Істина, 2003. – 776 с.
5. Панченко М. І. Цивільне право України : [навч. посіб.] М. І. Панченко. – К.: Знання, 2005. – 583 с.
6. Жилінкова І. Сфера застосування та класифікація договорів у сучасному сімейному праві І. Жилінкова Право України. – 2012. – № 9. – С. 206–214.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ

Мігуліна Ю.О.

*студентка факультету соціології і права
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут ім. Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Аналіз статистики порушень антимонопольного законодавства свідчить, що правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції є незадовільним і це, зокрема, робить неможливим ефективну діяльність щодо притягнення до відповідальності винних осіб.

Відповідно до ч.1 ст.216 Господарського кодексу України учасники господарських відносин несуть господарсько-правову відповідальність за порушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбачених цим Кодексом, іншими законами та договором [1].

На думку О.М. Стороженко, аналіз вітчизняного законодавства свідчить, що зловживання монопольним домінуючим становищем сьогодні є предметом двох видів юридичної відповідальності: господарсько-правової та адміністративної. Так, правові основи господарсько-правової відповідальності за зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку регламентуються Господарським кодексом України та Законом України «Про захист економічної конкуренції». В даному випадку виокремимо ряд спільних рис названих актів конкурентного законодавства: вони обидва конкретизують зміст монополістичних зловживань (ст. 29 ГК України та ст. 13 Закону), містять перелік санкцій, які накладаються за ці зловживання (ст.ст. 40, 251, 253 ГК України та ст. ст. 51, 53 Закону); визначають суб'єктів, уповноважених розглядати відповідні господарські справи (ст. 257 ГК

України та Розділ VII Закону); а також окреслюють загальні засади адміністративної відповідальності за зловживання монополієм (домінуючим) становищем посадових осіб і громадян-підприємців (ст. 252 ГК України та ст. 54 Закону) [6, с.85]

Розглянемо відмінності положень Господарського кодексу України і Закону «Про захист економічної конкуренції».

По-перше, суттєво відрізняється перелік монополістичних зловживань. На відміну від статті 13 Закону, стаття 29 ГКУ не включається до переліку зловживань «суттєве обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку» та «часткову або повну відмову від придбання або реалізації товару за відсутності альтернативних джерел реалізації чи придбання». Звичайно час не стоїть на місці, і невинний розвиток економіки вносить свої зміни до законодавства. Проте, на нашу думку, дану проблему можна вирішити шляхом відсилання нормами ГК України до норм Закону «Про захист економічної конкуренції», щоб уникати дубляжу правових приписів, але в той же час, щоб перелік монополістичних зловживань виглядав повним. [1]

По-друге, стаття 251 ГК України закріплює тільки штраф, як вид господарських санкцій за зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку. Тоді як Закон поряд зі штрафом визначає можливість примусового поділу. [1]

Згідно зі статтею 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за зловживання монополієм (домінуючим) становищем органи Антимонопольного комітету України накладають штрафи у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продуктів (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф. У разі наявності незаконно одержаного прибутку, який перевищує десять відсотків зазначеного доходу (виручки), штраф накладається у розмірі, що не перевищує потрійного розміру незаконно одержаного прибутку. Розмір незаконно одержаного прибутку може бути обчислено оціночним шляхом. Якщо доходу (виручки) немає або відповідач на вимогу

органів Антимонопольного комітету України, голови його територіального відділення не надав розмір доходу (виручки), штраф накладається у розмірі до двадцяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. [2]

Слід погодитися з думкою С.С. Валітова, що правова невизначеність з визначенням розмірів штрафів при порушенні конкурентного законодавства створює проблему забезпечення захисту прав відповідача у справі, не дозволяє судам повною мірою визначити об'єктивність прийнятих Антимонопольними органами рішень про штрафи [4, с. 260].

Тому, на нашу думку, ст. 52 Закону «Про захист економічної конкуренції» потребує доповнення і роз'ясненні чинників, які будуть впливати на визначення розміру штрафу. Наприклад, наскільки серйозним і тривалим було порушення, як поведив себе правопорушник при розслідуванні справи, які наслідки спричинило порушення. [2]

Відповідно до статті 53 Закону, якщо суб'єкт господарювання зловживає монопольним (домінуючим) становищем на ринку, органи Антимонопольного комітету України мають право прийняти рішення про примусовий поділ суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище [2]. Це реорганізація суб'єкта господарювання за якої його майнові права та обов'язки переходять у відповідних частках до нових суб'єктів господарювання.

Господарський кодекс України, не визначає такого виду відповідальності, тому, на нашу думку, потребує вдосконалення і закріплення ще однієї санкції для порушників конкурентного законодавства.

Частина 4 статті 53 Закону зазначає: «Реорганізація суб'єкта господарювання, що підлягає примусовому поділу, здійснюється на його розсуд за умови усунення монопольного (домінуючого) становища цього суб'єкта господарювання на ринку». [2]

Можна погодитись із думкою В.Я. Ріхтермана, що примусова реорганізація є більш дієвим способом регулювання суспільних відносин у сфері конкуренції. Але законодавством встановлюється можливість суб'єкта

господарювання на власний розсуд вирішувати питання реорганізації, що певним чином пом'якшує цю санкцію, адже хоча його монопольне (домінуюче) становище на ринку буде усунуто, це не завжди призводить до очікуваних результатів. Наприклад, порушник законодавства може провести реорганізацію з певним суб'єктом господарювання на вигідних для обох умовах і при цьому це ніяк не вплине на подальшу господарську діяльність і репутацію. Тому вважаємо, що Антимонопольний комітет України має чітко встановлювати порядок примусової реорганізації суб'єкта і тримати під контролем саму процедуру такої реорганізації.

Іншим видом відповідальності за зловживання монопольним або домінуючим становищем є санкція у вигляді відшкодування шкоди. Відповідно до ст. 255 ГК України збитки, заподіяні зловживанням монопольним становищем, антиконкурентними узгодженими діями, дискримінацією суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також збитки, заподіяні внаслідок вчинення дій, визначених цим Кодексом як недобросовісна конкуренція, підлягають відшкодуванню за позовами заінтересованих осіб у порядку, встановленому законом. [1]

Відшкодування збитків здійснюється в судовому порядку, але тільки за ініціативою постраждалої особи. Питання застосування або незастосування того чи іншого виду санкцій в різних випадках вирішується по-різному. Антимонопольний комітет України не може не застосовувати санкцій, якщо вони передбачені законодавством, на прохання постраждалої чи іншої особи. Але, що стосується відшкодування збитків постраждалому, то це відбувається добровільно. До суду з цією метою постраждалий звертається добровільно. [3, с. 99].

У деяких випадках порушники конкурентного законодавства відшкодовують потерпілим збитки без розгляду судами відповідних позовів. Таке явище відбувається за активного сприяння фахівців Антимонопольного комітету України. Якщо монополіст розуміє, що не зможе спростувати факт порушення, а також не бажає витратити час на судову тяганину, то погоджується сплатити санкції добровільно. Відповідно до практики розгляду

справ цієї категорії, найчастіше це має місце за результатами розгляду справ про зловживання монопольним становищем на ринках житлово-комунальних послуг. Але при цьому порушник не повертає споживачу переплачені кошти, а певний період надає свої послуги безоплатно, тобто сума боргу зараховується споживачу в рахунок його майбутніх платежів [3, с. 99].

Виходячи з цього, можна погодитись із думкою С.С. Валітова, який відмічає, що відповідальність суб'єктів господарювання за порушення законодавства про захист економічної конкуренції є самостійним підвидом господарсько-правової відповідальності, сутність якої полягає в тому, що суб'єкт господарювання зазнає несприятливих наслідків економічного або правового характеру за порушення ним конкурентних правил господарювання [5, с.193].

Аналіз чинного законодавства і правозастосовної практики показує, що особливістю відповідальності за порушення конкурентного законодавства, як і господарсько-правової відповідальності в цілому, є те, що вона настає незалежно від вини правопорушника і що саме вчинення правопорушення суб'єктами господарювання є єдиною підставою відповідальності [5, с.193].

Отже, юридична відповідальність за зловживання монопольним або домінуючим становищем має наступні основні ознаки:

- ґрунтується на державному примусі в сфері контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції;
- це конкретна форма застосування до правопорушника санкцій, передбачених нормами права за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;
- настає за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції при встановленні складу правопорушення і пов'язана із суспільним і державним осудом;
- виражається у певних негативних для правопорушника наслідках майнового або іншого характеру;
- реалізується у певній процесуальній формі [7, с. 87].

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що за порушення норм законодавства про захист економічної конкуренції наступає як адміністративна так і господарсько-правова відповідальність. У цьому аспекті важливим є визначення юрисдикції справ щодо оскарження рішень антимонопольного законодавства. Слід відмітити, що справи зі спорів про оскарження рішень органів Антимонопольного комітету України підвідомчі господарським судам і підлягають розгляду за правилами ГПК України, за винятком, справ щодо оскарження рішень органів Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель.

Література:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 18; 19–20; 21–22. – Ст. 144.
2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001р. №2210-III зі змінами станом на 25.09.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення 20.11.2019)
3. Базилевич В. Д. Природні монополії / В. Д. Базилевич, Г.М. Филюк. – К. : Знання, 2006. – 367 с
4. Валитов С. С. Правовое регулирование конкуренции в Украине : монографія / С. С. Валітов. – Донецк : Юго-Восток, Лтд, 2009. – 307 с
5. Валітов С. С. Конкурентне право України / С. С. Валітов. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 432 с
6. Стороженко О. М. Адміністративно-правова кваліфікація зловживання монопольним становищем на ринку / Стороженко О.М. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 142 с.
7. Туйськ І. І. Антимонопольні правоохоронні засоби : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.04 / Туйськ Інна Ігорівна. – Донецьк, 2003. – 179 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ШЛЯХИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ

Музиченко А.В.

студентка групи ПБК 16-7, ННІ Права

Фоменко Ю.О.

ст. викладач кафедри фінансового права

Університету державної фіскальної служби України

Ірпінь, Україна

Для України сучасний етап характеризується постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог у національну практику митного регулювання України. В таких умовах загострюється потреба підвищення ефективності національної митної політики в сфері реагування на зовнішні загрози та швидкої протидії можливим негативним наслідкам таких загроз у напрямку посилення забезпечення економічних інтересів держави й максимального врахування в національній митній системі міжнародних правил та вимог.

Питання митної політики України досліджували вчені О. Білорус, В. Ващенко, Л. Деркач, П. Дзюбенко, А. Дубініна, Ю. Дьомкін, Т. Ковальчук, П. Пашко та ін.

Відповідно до ст. 5 МК України державна митна політика - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [1].

У Європейському Союзі митну політику визначають як складову частину

внутрішньої та зовнішньої політики держави, що здійснюють у рамках відповідних закріплених законом інституцій. Завданнями митної політики є забезпечення найефективнішого використання інструментів митного контролю та регулювання товарообміну на митній території, участі в реалізації торгово-політичних завдань щодо захисту внутрішнього ринку та стимулювання розвитку національної економіки [2].

Кінцева мета митної політики, як це впливає із її визначення, має дещо меркантильний характер й полягає у забезпеченні залучення додаткових коштів для формування бюджету. В той же час наявне і інше розуміння її сутності - це сприяння економічному обігу та обміну між державами, забезпечення свободи пересування особистості та міжнародних контактів. Тому обмежувати митну політику лише фіскальними інтересами держави було б недоцільним.

Проблеми сучасної митної політики визначають стратегію розвитку митної діяльності як сьогодні, так і майбутнього. Це пов'язано з цілим комплексом факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру. Так, формування й реалізація митної політики держави об'єктивно спричинені закономірностями і тенденціями розвитку міжнародних зв'язків та відносин, з одного боку, умовами, закономірностями і тенденціями соціально-економічного розвитку світової спільноти - з другого. Разом з тим, існування суб'єктивних факторів може суттєво вплинути на хід та результат цього процесу. До таких суб'єктивних факторів, перш за все, можемо зараховувати політику конкретної держави в конкретний історичний період її існування та фактори, пов'язані з діяльністю національних митних органів. Для України такі фактори, на думку науковців, спричиняються умовами переходу держави до ринкових відносин.

Однією з найголовніших проблем митної політики України є відставання митного контролю від сучасних потреб пропускну здатності та світових стандартів контролю товарів. Суттєве зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту та зміцнення цих тенденцій вимагає якісно нового підходу до здійснення контролю міжнародних вантажних потоків. Зростання товаропотоків висвітлило

такі проблеми митного контролю як суттєві часові витрати на проведення митних процедур та застарілі механізми. Про значну недосконалість митної політики України свідчать також: значний вміст товарів, що переміщуються контрабандним шляхом; збереження загрозованої ситуації з контрабандою наркотичних засобів та зброї; учинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності та інші. Також однією із важливих проблем митної політики України є експортно-імпорتنі операції через офшорні зони.

Митна політика держави залежить від багатьох факторів, зокрема від стану внутрішнього середовища, яке включає відповідні політичний, соціальний та економічний складники. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України з європейським співтовариством свідчить, що в основі взаємовідносин між країнами лежить торговельна складник.

За даними Державної служби статистики України, у січні 2018 р. експорт товарів становив 3 724,2 млн. дол. США (у т. ч. з країнами ЄС – 1 707,6 млн. дол. США), імпорт – 4 008,3 млн. дол. (у т. ч. з країнами ЄС – 1 513,7 млн. дол. США). Порівняно із січнем 2017 р. експорт збільшився на 23,5% (на 709,7 млн. дол.), імпорт – на 31,4% (на 958,5 млн. дол.). Негативне сальдо становило 284,1 млн. дол. (у січні 2017 р. також негативне – 35,3 млн. дол.). Зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами зі 191 країни світу [3].

Отже, цілком очевидним є те, що реалізація митної політики на сучасному етапі потребує постійних змін та необхідності розширення масштабів міжнародної торгівлі. У зв'язку із цим слід суттєво вдосконалити митно-тарифні інструменти регулювання зовнішньої торгівлі, а їх елементом якраз і є митні тарифи.

У широкому розумінні митний тариф – це засіб здійснення зовнішньоторговельної політики держави, а також інструмент регулювання внутрішнього ринку країни у його тісній взаємодії із зовнішніми ринками [4].

Структура тарифів багатьох європейських країн передусім забезпечує захист національних товаровиробників, не перешкоджаючи при цьому ввезенню сировини та напівфабрикатів. Для захисту національних виробників

готової продукції та стимулювання ввезення сировини та напівфабрикатів використовується тарифна ескалація, тобто підвищення рівня митного оподаткування товарів у міру зростання ступеня їх належної обробки [4].

У контексті процесу інтеграції України до Європейського Союзу у вигляді підписання угоди про ЗВТ та для того, щоб посилити співпрацю з провідними світовими економічними організаціями, варто подібно до країн Центральної Європи, які вже пройшли цей шлях, вносити зміни в національне законодавство та використовувати лише ті інструменти митно-тарифного регулювання, які не лише не суперечать принципам ЄС, а й здатні захистити економічні інтереси України, тобто варто поступово зменшувати митні ставки відповідно до домовленостей, при цьому не відмовляючись від захисту вразливих галузей економіки (АПК, машинобудування, харчової промисловості, енергетичного сектора та ін.), а також продовжити подальше впровадження системи аналізу ризиків та постаудиту для запобігання митним правопорушенням [5].

На нашу думку, на сучасному етапі найбільш прийнятним для України є використання досвіду країн центральної та східної Європи, які нещодавно приєдналися до ЄС. Він передбачає дотримання низьких тарифних ставок на переважну більшість товарних позицій, особливо на товари з низьким ступенем обробки. Особливий захист потрібно приділяти продукції сільського господарства та окремим галузям машинобудування. Паралельно слід упроваджувати ефективну систему аналізу ризиків для запобігання митним правопорушенням.

Література:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. // БД «Законодавство України» / ВР України; URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. «Договір про заснування Європейської Спільноти» від 1957 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Зовнішня торгівля України товарами у січні 2018 року. Державна служба статистики України. 2018. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

4. Плахотна К.Є. Митно-тарифне регулювання в умовах лібералізації торгівлі. Інтернет-холдинг Олега Соскіна. 2012. URL: <http://soskin.info>.

5. Новікова К.І. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні. Економічні науки. Державне регулювання економіки. URL: <http://www.rusnauka.com>.

Юридичні науки

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Никитюк Т.П.

*Студент навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
м.Ірпінь, Київська обл., Україна*

Розвиток науки і використання новітніх технологій в різних сферах суспільного життя на сьогоднішній день дає змогу вирішити ряд проблем, важливих для суспільства і соціуму в цілому. Однією із таких проблем, яка потребує вирішення як на загальному рівні так і на правовому є використання і застосування репродуктивних технологій, які включають в себе штучне запліднення та сурогатне материнство. Варто зазначити, що використання названих технологій ставить під загрозу права та свободи людини, тому потребує детального законодавчого регулювання. Медицина не стоїть на місці та постійно рухається в перед. Щороку здійснюються нові дослідження та відкривається щось нове. Людина хоче здобути як найбільше знань у цій галузі, щоб спромогтися продовжити своє життя та залишити після себе нащадків.

На даний період в Україні немає чіткого кодифікованого законодавства, яке би регулювало питання репродуктивної технології. Але можна відмітити, що в Україні діють закони України «Про заборону репродуктивного клонування» № 2231-IV від 14 грудня 2004 року та «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» № 2694-VIII від 28 лютого 2019 року. Однак вони є частково недосконали та неповністю регулюють усю систему репродуктивних технологій. [1].

Суть даної технології полягає у тому, що сурогатна матір погоджується виносити чужу дитину особам, які хочуть стати батьками. Тобто можна сказати, що сурогатна матір виступає так званим «інкубатором для дитини» майбутніх батьків цієї дитини. Виділяють два види сурогатного материнства:

1) повна або гестаційна сурогатність – полягає в переміщенні зачатого подружжям плоду в сурогатну матір;

2) часткова або гендерна сурогатність – використовується яйцеклітина сурогатної матері, тобто є біологічний зв'язок плоду з сурогатною матір'ю [2]. Також можна зазначити, що сурогатна матір не може одночасно бути і гестаційною і гендерною сурогатною матір'ю (відати свою яйцеклітину і виношувати дитину), бо це вже буде продаж власної дитини, що карається кримінальним законодавством [3].

Однак у питанні сурогатного материнства виникає чимало проблем які потребують вирішення, до них відносять:

1. Відсутність чіткого регулювання процедури сурогатного материнства.

Сурогатне материнство регулюється такими нормативно-правовими актами, як: Сімейним кодексом України; Законом України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» № 2694-VIII від 28.02.2019 р.; Наказом Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій» № 1697/24229 від 02.10.2013 р. Дані нормативні акти мають на меті регулювати правові та певні медичні аспекти сурогатного материнства. Проте в цих всіх актах не в повній мірі врегульовують другий вид сурогатного материнства – часткову або гендерну сурогатність. Наприклад, стаття 139 Сімейного кодексу України зазначає, що жінка, яка вважає себе біологічною матір'ю дитини, має право пред'явити позов до жінки, що записана матір'ю дитини. Цю норму можна застосовувати до часткової сурогатності, бо сурогатна матір є біологічною. Але немає інших норм які би врегульовували гендерну сурогатність [3].

Законодавчо не врегульовані підстави виникнення правовідносин з сурогатного материнства. Тому було би доцільним розробити моделі договору

про сурогатне материнство, а в подальшому закріпити його в Сімейному кодексі України. За договором сурогатного материнства одна сторона (сурогатна мати) зобов'язується пройти процедуру імплементації ембріона людини, зачатою другою стороною (генетичними батьками), виносити, народити дитину і передати її генетичним батькам, а генетичні батьки в свою чергу зобов'язуються відшкодувати витрати, пов'язані з виношуванням дитини, необхідні для виконання договору та сплатити певну грошову винагороду, якщо це передбачено договором.

2. Проблема переліку осіб, які можуть користуватися послугами сурогатного материнства.

В сучасному темпі життя сурогатним материнством користуються не тільки подружжя, які не можуть мати дітей через певні біологічні або фізичні проблеми, але й заможні особи, які не бажають покладати на себе тягар виношування дитини. На мою думку, коло осіб, які би могли користуватися сурогатним материнством треба обмежити до осіб, які через біологічні або фізичні проблеми не можуть виносити такий плід. Це можна пояснити тим, що репродуктивна технологія має на меті боротьбу з безпліддям жінок, а не бути комерційною забаганкою багатих людей і використовувати інших жінок, як сировинний придаток [5]

3. Не врегульовано питання використання послуг з сурогатного материнства іноземними особами.

Важливо також вирішити питання, коли послугами сурогатної матері хочуть скористатися іноземці. З одного боку українське законодавство не забороняє іноземцям використовувати даний вид репродукції. Але виникає проблема вивозу дитини в ті країни де така процедура не є дозволеною. В таких випадках дитині забороняють в'їзд у дану країну, а її батькам не надають запису, що дитина є законно їхня. Це дуже важливе питання так як задля приховання походження дитини може порушитися процедура законодавчого оформлення договору про сурогатне материнство. Існують випадки коли батьки намагаються незаконно вивести таку дитину закордон, що є порушенням

законодавства. Варто чітко прописати в законодавстві яким іноземним громадянам (з якої держави) може надаватися така сфера послуг, як сурогатне материнство, а також прописати умови та порядок а яким буде здійснюватися надання даного виду послуг [3]

4. Відповідальність за порушення закону щодо сурогатного материнства.

Чіткого регулювання відповідальності за порушення правил сурогатного материнства немає. Але можна застосувати відповідальність до особи, яка порушила норми договору укладеного між біологічними батьками та сурогатною матір'ю, а також відповідальність за незаконну лікарську діяльність (тільки сертифіковані медичні заклади можуть займатися такого роду видом діяльності). В Кримінальному кодексі немає прописаної норми за порушення встановленого законом порядку проведення імплантації ембріона і організм сурогатної матері, хоча щодо донорства така норма існує. Потрібно внести доповнення до даного кодексу, яке би надавало можливість притягати до кримінальної відповідальності осіб, які порушили встановлений законом порядок проведення імплантації ембріон. Тому що, сурогатна матір є своєрідним донором.

Отже, в результаті дослідження дійшли до висновків, що репродуктивна технологія має ще достатню кількість правових проблем, які потрібно врегулювати. Реалії часу вимагають подальшого реформування галузі репродуктивної медицини, що повинно відобразитися в його нормативно-правовому регулюванні з метою створення досконалої правової бази, захисту від неправомірних посягань на біологічні права людини. Подальше вдосконалення повинно відбуватися в наступних напрямках:

- здійснення чіткого контролю за проведенням репродуктивної медицини, щоб запобігти правопорушенням у цій сфері діяльності;
- внесення змін до Сімейного кодексу України, щоб врегулювати питання, присвячене договору про сурогатне материнство, що буде гарантією захисту прав сурогатної матері, генетичних батьків та дитини;
- розробка та впровадження державних цільових програм з репродуктивної технології.

А також в подальшому потрібно створити кодифікований закон про сурогатне материнство, який би містив всі необхідні норми для правового забезпечення регулювання сурогатного материнства в Україні.

Література:

1. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» № 2694-VIII від 28.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19> (дата звернення 04.12.2019).

2. Верес І.Я. Проблеми правового регулювання сурогатного материнства / І. Я. Верес // Адвокат. - 2013. - № 3. - С. 27-31.

3. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник. За заг. ред. проф. С.Г. Стеценка, К-9 Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.

4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні» від 2 жовтня 2013 р. за № 1697/24229. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13/para317> (дата звернення 04.12.2019).

5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 04.12.2019).

АНАЛІЗ ІСТОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ШЛЮБНИХ ДОГОВОРІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Онуфрієнко Сергій Павлович

студент юридичного факультету

Науковий керівник: Забродіна Олена Валентинівна

канд. політ. наук, доцент, доцент кафедри

цивільного, трудового та господарського права

Дніпровський національний

університет імені Олеся Гончара

Україна

Сьогодні ми можемо спостерігати зміну життєвих принципів у суспільстві. Економічні зміни у країні привели і до змін у світогляді людей, змінивши навіть роль подружжя у побуті, акцентуючи увагу на матеріальних цінностях. Шлюб є нічим іншим, як спільним союзом жінки та чоловіка, який зареєстровано у органі державної реєстрації актів цивільного стану, - відповідно до статті 21 Сімейного кодексу України (далі - СК) [1].

Домовленості між подружжям є звичайною загальноприйнятою справою, тоді чим обумовлена необхідність шлюбних договорів?

Необхідність у існуванні письмових домовленостей між подружжям з'явилась ще на Русі, приблизно у XVII столітті, що є ні чим іншим, як феноменом, враховуючи існування рабства на території Русі до 1861 року (XIX століття), що дає змогу винести припущення про укладення шлюбних договорів, переш за все заможними представниками чинів з приводу майнових відносин. Хома Н.М. зазначав: «Головне місце в шлюбі належало не церковному вінчанню, а договорам при вступі у стан малжонський», - «інтерцизам», якими встановлювався посаг нареченої, та «віно», що повинен був дати їй чоловік – «малжонек»... Інтерциза та віна мало бути записане до книг городських» [2, с. 63]. Основу укладення шлюбу на землях України становив договір (зговір, змовини, згода), що укладався між батьками та родичами кожної сторони. Майнові відносини обговорювалися при

сватанні, визначалося, чи піде наречений у прийми, чи наречену візьме до себе, домовлялися про посаг, обмінювалися подарунками і призначали день весілля [3, с. 48]. Згодом з'явилися «шлюбні листи» та «віновні листи», у яких основним предметом договору була земля [4, с. 104]. Необхідність захисту свого капіталу від стороннього втручання стало причиною використання шлюбних договорів.

Суспільство зазнало чималих змін з тих часів, проте необхідність регулювання майнових відносин між подружжям, визначення їх майнових прав та обов'язків залишається важливим і для сучасного подружжя.

Інститут шлюбних домовленостей з'явився в Україні у 1992 році, під терміном «шлюбний контракт», із внесенням доповнень до Кодексу про шлюб та сім'ю [5, с. 35], та проіснував до 2004 року, після чого Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок укладання шлюбного контракту» [6] було скасовано термін «шлюбний контракт».

У цій позиції ми підтримуємо законодавця, щодо заміни терміну «шлюбний контракт» на «шлюбний договір» [1], адже контракт більш нагадує відносини між роботодавцем та найманим працівником, а не відносини між закоханими.

Цікаво й те, що існування шлюбних договорів протягом чотирьох сторіч не зменшує їх актуальність та необхідність у регулюванні сімейних відносин.

Ідея запровадження шлюбних договорів перш за все обумовлена підтриманням ролі сім'ї, адже однією з причин розлучень стають саме суперечки через майно, а у випадку розірвання подружніх відносин це дозволило б розподіляти майно по вже прописаному, всім відомому сценарію, без зайвих емоцій.

Законодавче регулювання шлюбних договорів дозволяє вирішувати досить широке коло питань шлюбних відносин, не порушуючи при цьому особисті права кожного з подружжя.

Таким чином, попит на укладення шлюбного контракту виступає певного роду страховкою, - механізмом забезпечення майнових прав, та, виникаючих під час та після шлюбу відносин у сім'ї щодо власності.

Литература:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III (у ред. від 28.08.2018 р.). *Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.*
2. Хома Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн: Навчальний посібник. – Львів: Новий світ-2000., 2008. – 480 с.
3. Даниленко С.К. Історичні аспекти виникнення шлюбного договору в Україні. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 25 березня 2016 р. Одеса: ОДУВС, 2016. С. - 48.*
4. Середницька І.А., Ульяник М.М. *Особливості шлюбного договору як цивільно-правової угоди між чоловіком та дружиною. Південноукраїнський правничий часопис. 2014. № 4. С. 104-105. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_4_32.*
5. Липець Л.В. Історія розвитку інституту шлюбного контракту в Україні й у світі. *Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні: тези IV Всеукр. наук.-практ. конф. Острог: Національний університет “Острозька Академія”, правничий факультет, 2005. С. 34-35.*
6. Порядок укладання шлюбного контракту, затверджений Постановою КМУ від 16.06.1993 р. № 457 (втрата чинності від 01.01.2004 р.). *Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/457-93-n>.*

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ОРГАНІВ ТА ЇЇ ВИЗНАННЯ УКРАЇНОЮ

Паламарчук А.Ю.

сСтудентка факультету

морського права та менеджменту

Національний університет

«Одеська морська академія»

м.Одеса, Україна

Розвинені, активні міжнародні відносини при збереженні суверенітету окремих держав, що володіють власними інтересами і переслідують власні цілі, неможливі без спонтанного виникнення протиріч і розбіжностей. Своєчасне, ефективно залагодження таких розбіжностей важливо не тільки для підтримки нормальних міжнародних відносин, а й для забезпечення інтересів кожного суб'єкта, зокрема шляхом створення міжнародних кримінальних органів, рішення яких є обов'язковими.

Міжнародний Суд ООН є одним із найвпливовіших міжнародних кримінальних органів сучасності. Відповідно до Статуту ООН, в 1945 р. був заснований новий міжнародний судовий орган – Міжнародний Суд ООН, який, відповідно до ст. 92 Статуту ООН, є головним судовим органом Організації Об'єднаних Націй [3, с. 179]. Міжнародний суд ООН, як наднаціональна судова установа, наділений юрисдикцією щодо розгляду найважливіших справ людства.

Кожна держава, вступаючи або приєднуючись в порядку спеціальної процедури до Організації Об'єднаних Націй, має висловити згоду на обов'язковість для неї Статуту ООН та Статуту Міжнародного Суду ООН, що матиме наслідком дотримання відповідною державою таких нормативних документів.

Під юрисдикцією Міжнародного суду ООН розуміється обсяг повноважень Суду, обумовлений сторонами спору в документі або документах,

які є підставами для порушення процедури по розгляду даного спору [6]. Учасниками справи у Міжнародному суді ООН виступають тільки держави, які дали згоду на обов'язковість Статуту ООН, Статуту Міжнародного Суду ООН та не бажають вирішувати спір в іншому порядку.

Кожна держава може висловити свою згоду щодо юрисдикції Суду ООН наступними трьома різними способами, зокрема спеціальною угодою (дві або більше держав-сторін спору можуть дійти згоди щодо його спільного подання), статтею в договорі (передбачаються спеціальні норми, відомі як юрисдикційні статті або клаузули, в яких держава-учасник заздалегідь зобов'язується визнати юрисдикцію Суду в разі виникнення спору), односторонньою заявою (держави – учасники Статуту Суду ООН можуть зробити односторонню заяву про визнання юрисдикції Суду обов'язковою відносно будь-якої іншої держави). Завдяки такій системі факультативних застережень сформувалася група держав, які на взаємній основі наділили Суд ООН юрисдикцією вирішувати між ними суперечки, які можуть виникнути в майбутньому.

Рішення Суду ООН є обов'язковими лише для сторін, які беруть участь у справі і тільки по даній справі [2, с. 214]. М. В. Буроменський, вважає, що суди застосовують право, а не створюють його [3, с. 183].

Судочинство у Міжнародному суді ООН складається з двох частин: письмової та усної. При письмовому судочинстві у ході розгляду справи сторонами складаються наступні документи: повідомлення Суду та сторонам (про порушення справи), меморандуми (письмовий виклад позиції сторони), контрмеморандуми (письмовий виклад позиції іншої сторони) і, якщо вимагається, відповідей на них, та всіх підтверджуючих їх документів. Ці повідомлення передаються через Секретаря в порядку та строки, встановлені Судом. Усне судочинство відбувається, як правило, у формі публічного слухання. Сторони зобов'язані виступати у процесі через своїх офіційних представників.

Україна як член Організації Об'єднаних Націй є учасником Міжнародного суду ООН. При цьому, Україна була учасником судового

процесу у Міжнародному суді ООН як у якості заявника, так і у якості відповідача. Одним з прикладів, де Україна була саме відповідачем було розв'язання спору між Україною та Румунією стосовно розмежування морських просторів у Чорному морі, а саме щодо острова Зміїний [54, с.188].

Тоді як в якості заявниці Україна звернулась до Міжнародного суду ООН 16 січня 2017 р. із позовом проти Росії, в якому просила притягнути Росію до відповідальності за підтримку тероризму і дискримінацію протягом її агресії проти України. Україна також направила запит до Міжнародного суду ООН з проханням вжити відповідних тимчасових заходів, з огляду на невідкладний характер ситуації. 19 квітня 2017 р. Суд прийняв рішення застосувати тимчасові заходи проти Росії на вимогу України.

Міжнародний кримінальний суд не є частиною жодної міжнародної організації, на відміну від інших міжнародних і змішаних кримінальних судів, є постійним представництвом і у його компетенцію входять злочини, вчинені після вступу Римського Статуту в силу [5]. Держави стають учасниками Міжнародного кримінального суду, а злочини, вчинені їх громадянами або на їх території – підсудними йому, після ратифікації Римського Статуту, який спрямований на зміцнення верховенства права в міжнародних відносинах, вимагаючи від осіб, які порушили обов'язки по відношенню до міжнародного співтовариства, постати перед незалежною міжнародною судовою установою та понести відповідальність за свої вчинки [3, с. 193].

Згідно з положеннями ст. 5 Римського Статуту юрисдикція Міжнародного кримінального суду поширюється на наступні злочини: злочин геноциду; злочини проти людяності; військові злочини; злочин агресії [5].

З аналізу ст. 5 Римського Статуту вбачається, що юрисдикція Міжнародного кримінального суду поширюється на найважчі та на наймасштабніші злочини, які посягають на мир та безпеку і тягнуть за собою незворотні наслідки для певної нації, держави або й всього людства [4].

Основним завданням Міжнародного кримінального суду є доповнення, а не підміна національної системи правосуддя. Відтак відповідно до принципу

комплементарності (доповнюваності, який визначено у ст. 17 Римського Статуту) обов'язок розслідувати найтяжчі міжнародні злочини покладено саме на національні судові системи. Міжнародний кримінальний суд може втручатися лише у випадку нездатності або небажання національних судів виконувати свої обов'язки [5; 4].

У свою чергу, у ст. 17 Римського Статуту з урахуванням п. 10 преамбули визначається, що справа не може бути прийнята до провадження Міжнародного кримінального суду, зокрема, у таких випадках: справа розслідується або щодо неї порушено кримінальне переслідування державою, яка володіє відносно такої справи юрисдикцією; справа розслідується державою, яка володіє юрисдикцію щодо неї, і ця держава вирішила не порушувати щодо особи, якої це стосується; особа, якої це стосується, вже судилася за поведінку, яка є предметом відповідної заяви [5].

Україна брала активну участь у підготовці Римського Статуту та підписала його 20 січня 2000 р., проте й досі не ратифікувала. На сьогодні налічується ще 30 країн (крім України), які підписали Римський Статут та не ратифікували. Серед пострадянських країн це Вірменія, Киргистан, Російська Федерація та Узбекистан. При цьому, варто зауважити, що не зважаючи на те, що Римський Статут на сьогодні не ратифікований, ще у листопаді 2006 року набрала чинності для нашої держави Угода про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду від 09 вересня 2002 р. [1].

Важливою є друга заява України про визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду, в якій зазначалось, що відповідно до п. 3 ст. 12 Римського Статуту Міжнародного кримінального суду Україна визнає юрисдикцію Суду з метою визначення, кримінального переслідування та притягнення до суду виконавців дій, вчинених на території України з 20 лютого 2014 р [5; 4]. У межах другої заяви про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду, згідно з п. 3 ст. 12 Римського Статуту, Україна визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на всій своїй території з 20 лютого 2014 р. без фінальної дати.

Отже, успішні добросусідські зв'язки виникають тільки там, де вони ґрунтуються і реалізуються на базі загальноприйнятих правових норм. При цьому рівноцінну ефективну роль відіграють загальновизнані принципи і норми міжнародного права. Для забезпечення панування права в міжнародних відносинах необхідно вжити цілий ряд зусиль, зокрема, розробити дієві гарантії його формування, дотримання і виконання, зокрема через виконання рішення Міжнародного Кримінального Суду та Міжнародного Суду ООН.

Література:

1. Лист Міністерства закордонних справ України від 28.12.2006 щодо набрання чинності міжнародними договорами України // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v7246321-06>.

2. Ліпкан В.А., Антипенко В.Ф., Акулов С.О. Міжнародне право: підручник / заг. ред. В.А. Ліпкана. К.: КНТ, 2009. 752 с.

3. Міжнародне право в документах / За заг. ред. М.В. Буроменського. Х.: Вид. Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 376 с.

4. Міжнародний кримінальний суд. URL: https://www.amnesty.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/Mizhнародnyj-kryminalnyj-sud_broshura.pdf.

5. Римский статут Международного уголовного суда от 17.07.1998. – //Офіційний портал Верховної Ради України URL: salon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

6. Report of the International Court of Justice 1 August 2008-31 July 2009 (A/64/4) United Nations // New York, 2009 URL: http://www.icj-cij.org/court/en/reports/report_2008-2009.pdf.

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТАНОЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ

Пап Ярина Василівна

студентка 3 курсу Юридичного факультету

Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Навколо питання зародження та встановлення українського парламентаризму між науковцями точилися гострі дискусії, деякі науковці асоціюють перші прояви парламентаризму ще з скіфськими племенами, представником такої позиції є історик Мироненко О. М., але переважна більшість наукових діячів пов'язують перші паростки зародження парламентаризму з племенами, які осідали сучасну територію України ще у період VI – VII століття. Саме у цей проміжок часу стало збиратися нарада серед жителів племен, на яких вирішувалися найважливіші питання життєдіяльності общини. Учасниками таких зібрань могли бути, окрім князя та його дружинників будь-яка вільна людина. Згодом це зібрання стали іменувати Віче, або ж Народне Віче.

Невдовзі після створення Київської Русі та періоду її «розквіту», коли майже вся влада зосередилася у руках монарха – князя, роль і значення Народного Віча зменшується, а потім і зовсім втрачається. Хоча на Вічі вирішувалися такі важливі питання, як : ратифікація міжнародних договорів, вступ у війну та підписання мирових угод, вирішення певних питань щодо розподілу коштів скарбниці та встановлення податків, але після встановлення повної влади князя Віче почало скликатися лише за надзвичайних обставин, а в період територіальної роздільності та розбрату скликання Віча відійшло в історію.[1,с.78]

Наступним історичним етапом зародження і встановлення українського парламентаризму став період XIII – XV століть, коли на теренах України свою владу закріпило Литовське князівство, саме у цей часовий період виникають , так звані Сейми, представниками, яких була і українська родова знать. Саме у

литовський період існування України зароджується ще один інститут прояву парламентаризму – магдебурзьке право. Згідно цього права жителям міст надавалося право самостійно обирати міського голову, вирішувати певні питання правопорядку та податкової політики, виконання судових рішень.

Новою сторінкою в формуванні парламентаризму та теренах України відіграло у середині XVI століття Запорізької Січі. Як відомо козацтво славалося своїми демократичними принципами, а втіленням цих принципів став основний орган народовладдя – Генеральна Рада. Даний представницький орган скликався переважно тричі на рік : 1 січня, на Покрови та на перший чи другий день Великодня. Участь у Раді могли брати будь-які запорожці, а прийняття ними рішень здійснювалося завдяки підкиданню шапок та гучними вигуками.[6, с.23]

Генеральна Рада була для козаків найвищим законодавчим, представницьким та судовим органом. На Раді визначалися основні напрями внутрішньої та міжнародної політики Гетьманщини, підписувалися угоди про співпрацю з іншими тогочасними країнами, вирішувалися найважливіші господарські питання, обиралися та скидалися найвищі посадові особи.

Також козацький період парламентаризму ознаменувався прийняттям у квітні 1710 року того нормативного акта, який в історію увійшов під назвою “Конституція прав і свобод Війська Запорозького”. Згідно з положеннями цього документу вищим законодавчим та судовим органом визнавалася Генеральна військова рада, яка повинна була стати перепоною у свавіллі влади гетьмана. Її представниками стали військова старшина, полковники та представники міської знаті. Багато дослідників стверджують, що Конституція Пилипа Орлика випереджувала свій час за високим рівнем демократії та гуманізму, та навіть випереджувала понад чим на півстоліття першу демократичну Конституцію світу(США, 1787 рік).[3,с.87]

Наступним прототипом сучасного парламенту на території України періоду XIX-XX століть на Західній Україні став австрійський парламент, який почав свою дію у 1850 році після буремних подій революції ”Весни народів”. А на території підвладній Російській імперії – це була Державна Дума, яка була

утворена у 1906 році, у ході Революції 1905- 1907 років. До обох парламентів входили вихідці з України, зокрема селяни, які намагалися вибороти для України автономію, якщо не повну, то хоча б у вирішенні ключових економічних та соціальних питань.

Напевно, одним із найвизначніших періодів у встановленні та реальному впровадженні на території України принципу демократії та цілісному формуванні ознак парламентаризму, який за збігом обставин був надзвичайно коротким, але ти не менш відіграв колосальну роль – це події Громадянської революції 1917-1921 років, зокрема діяльність Української Центральної Ради, яка була створена у березні 1917 року. Зокрема її діяльність ознаменувала прийняттям таких важливих нормативних актів, як I,III та IV Універсалів, якими проголошувалися автономія українських земель, створення Української народної республіки та її незалежності відповідно.

Законодавчим органом у цей проміжок часу виступала Мала Рада, яка складалася переважно з представників Української соціал-демократичної робітничої партії та Української партії соціалістів революціонерів під керівництвом М. Грушевського та В. Винниченка. Також важливого значення у діяльності ЦР стало прийняття на останньому її з'їзді Конституції УНР та призначення на посаду глави держави Михайла Грушевського.

Згідно Конституції УНР, яка була прийнята 29 квітня 1918 року здійснювався розподіл влади на звичні сучасному світові три гілки влади : законодавчу – втіленням якої стали Всенародні збори; виконавчу – Рада народних міністрів та судову – суди різних інстанцій.

Незважаючи, на досить короткий період свого існування(близько тринадцяти місяців) Центральна Рада зробила те, що для інших країн знадобилося навіть десятиліття. Центральна Українська Рада відіграла системо утворюючу роль для формування ідей національного парламентаризму та визначних державотворчих процесів України початку ХХ століття, а її ідеї та напрацювання послужили прикладом для майбутніх етапів встановлення парламентаризму в Україні.[4,с.325]

Наступним етапом у розвитку українського парламентаризму став радянський період в історії України, який дослідники доволі часто поділяють на три етапи: I етап – 1919 – 1937 роки; II етап – 1937 – 1955 роки та III етап 1955 – 1991 роки.

I етап. В процесі насильницького встановлення влади Російської соціал - демократичної партії більшовиків на українській території, були сформовані органи державного управління. Вищим органом Української соціалістичної радянської республіки згідно Конституції 1919 року проголошувався Всеукраїнський З'їзд Робочих, Селянських і Червоноармійських депутатів, який мав скликатися двічі на рік. Між сесіями даного органу діяв Всеукраїнський центральний виконавчий комітет, що мав законодавчі і виконавчі функції. Вибори представників радянського парламенту УСРР не були демократичними та вільними.

Після створення СРСР(1922 р.) та входження українських земель до його складу, Українська республіка надовго забула про свободу слова, незалежність та самостійність держави, а її громадяни постійно перебували у страху за власне життя. Багатообіцяючі лозунги про правління селян та робітничого класу, про рівний статус та рівні можливості кожного невдовзі перетворилися на масові репресії, голодомор та знищення національних ідеологів. Усі надбання, які отримала Україна у сфері народовладдя та встановлення парламентаризму були знівельовані.

Володимир Ленін, створив ради, як державний вид диктатури пролетаріату. Основними ознаками даного виду правління Ленін задекларував: 1) джерело влади – не закон, а почин народних мас на місцях, який мав застосовуватися знизу – вверху; 2) заміна поліції та армії на самих громадян, які зобов'язувалися підтримувати суспільний порядок і для цієї їм мала видаватися зброя; 3) перетворення буржуазії на простий робітничий клас. Але насправді дана декларація носила лише фіктивний характер, а в реальному житті все складалося абсолютно протилежно.[5,с.90]

Протягом 1919 - 1937 років у Радянському Союзі говорилося про так звану “ теорію рад” , властиву нібито диктатурі пролетаріату. Навіть місцеві

ради – це не органи місцевого самоврядування, а відокремлені підрозділи державної влади, які у сукупності утворюють єдину систему, яка складається з одно – порядкових ланок різного масштабу. Така система, за їхнім переконання нібито набагато демократичніша за будь-які буржуазні парламенти.

Другий етап радянського періоду парламентаризму увійшов у історію завдяки тому, що у 1936 році була створена Верховна Рада СРСР, а в вже через рік була утворена і Верховна Рада УРСР, які були утворені завдяки прийнятті Конституцій СРСР (1936 р.) та Конституції УРСР (1937 р.). Відповідно до положень Конституції УРСР (1937 р.) найвищим органом держави визначалася Верховна Рада УРСР. Перша сесія новообраної Верховної Ради УРСР відбувалася 25 – 26 липня 1938 року, і саме відтоді протягом наступних одинадцяти скликань громадяни на основі загального, рівного та прямого голосування обирали одного народного депутата на сто тисяч жителів. Незважаючи на створення на перший погляд демократичного інституту, вибори як такі не існували, оскільки громадяни голосували за єдиного кандидата у виборчому бюлетені. Також парадоксальним у роботі Верховної Ради УРСР було те, що депутати здійснювали свою діяльність не на постійній основі.

Третій період радянського парламентаризму найбільш яскраво проявив свої особливості під кінець існування СРСР, зокрема під час правління Михайла Горбачова, спочатку як Генерального секретаря ЦК КПРС, а згодом і як єдиного Президента СРСР. Незворотні суспільні процеси і політичні проблеми, які виникли в усіх республіках СРСР змусили комуністичну владу вдатися до послаблення режиму, та провести в квітні 1989 року вибори, на яких вперше з часів створення Верховної Ради СРСР претендували декілька кандидатів на одне місце народного депутата.[2,с.154]

Однією з найбільших заслуг новообраної Верховної Ради УРСР дванадцятого скликання (яка невдовзі після проголошення незалежності України набула статусу першої) стало прийняття Декларації про державний суверенітет від 16 липня 1990 року. Згідно даної Декларації було скасовано статтю 6 УРСР про “керівну роль” комуністичної партії і проголошено розподіл

влади на законодавчу, виконавчу та судову та було проголошено верховенство законів УРСР.

Підводячи підсумки, хотілося б зазначити, що історія становлення та розвитку інституту парламентаризму та його перших проявів сягає сивої давнини, від часів Народного Віча аж до парламентаризму сучасної України. З кожним етапом свого розвитку парламентаризм покращувався і видозмінювався, в залежності від зміни державного правління та соціуму, але, гадаю, що найкраще це поняття проявляється та функціонує на сучасному етапі, хоча і він не зовсім досконалий.

Література:

1. Історія українського парламентаризму від віча Київської Русі до Верховної Ради України [Електронний ресурс], URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/excursion/parlamentaryzm.html>;

2. Історія українського парламентаризму : від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення /О.Г. Аркуша та ін. – К. : Дніпро, 2010. – 635 с;

3. Зубров Т. Історико - правові аспекти становлення і розвитку українського парламентаризму, Ужгород, 2014. – С. 93-98;

4. Мілова М. І. Український парламентаризм: витоки становлення та сучасний стан розвитку// Навчально-методичний посібник для студентів відділення політології ІСН, Одеса, 2013. – 66;

5. Бандурка О. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток : [Моногр.] / О.Бандурка, Ю. Древаль. – Х., 1999. – 288 с;

6. Максимець Б. М. Історія становлення інституту парламентаризму в Україні // Вісник Національної академії державного управління. – Київ, 2009. – с.202-207.

ДОСВІД ФРАНЦІЇ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Петриляк А.А.,

студент юридичного факультету

Університету митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

Чинне законодавство Франції містить цілий ряд нормативних актів, спрямованих на протидію корупції, насамперед пов'язаних із фінансовими зловживаннями.

Тому всебічна регламентація протидії корупції у Франції є актуальною з точки зору досвіду для України та заслуговує на увагу.

Так, у 1990 році прийнято закон, згідно з яким кредитні установи мають особливо уважно ставитися до капіталів, походження яких пов'язане з організованою злочинністю [1].

Йдеться про виявлення порушень, пов'язаних із фальсифікацією чеків та векселів, переданих на інкасацію. Законодавством передбачено право на негайне зупинення функціонування рахунку, якщо встановлено, що службовець відкрив його з метою ухилення від податків. Для захисту інтересів суспільства виконання контрольних функцій покладено і на недержавні комерційні структури, зокрема на фінансово-кредитні установи. Крім того, законодавство

Франції зобов'язує фінансових посередників встановлювати особу своїх клієнтів, надавати довідки про третіх осіб, на користь яких здійснюються перерахування, передбачає відповідальність банківського працівника в разі прийняття фальшивого документа. Цікаво, що у Франції міністри, а також депутати занесені до особливого офіційного списку [2].

Перед вступом на посаду всі вони мають подати звіт про власний матеріальний стан та родичів – найближчих та не дуже далеких. До звіту записуються відомості про нерухомість, цінні папери, акції, банківські рахунки. Ці дані детально перевіряються спеціальною державною комісією. Якщо

комісія визнає звіт державного діяча неповним або неправдивим, то до нього можуть бути застосовані найсуворіші санкції.

Французьке законодавство забороняє суміщення державних посад із членством у парламенті. Антикорупційне законодавство Франції було нещодавно змінено з метою: по-перше, заборонити депутату парламенту давати ради або одержувати (прямо або побічно) винагороду під приводом участі в дослідницькому контракті; по-друге, забороняється депутату в період дії його мандату розпочинати фахову приватну діяльність, якою він до свого обрання не займався; по-третє, оголошено несумісним мандат депутата з функціями члена кабінету президента або ради міністрів [3].

Корисним стосовно прискорення провадження у справах про адміністративні правопорушення є досвід Франції. Статті 529-529- 9 КПК Франції регулюють порядок складання протоколу у разі порушення правил дорожнього руху та накладення штрафу за них. Так, при складенні протоколу у ньому вказується фіксована сума штрафу. Якщо особа протягом 30 днів не оплатить його чи не подасть скаргу, то розмір штрафу підвищується. У разі подальшої неоплати справа передається до суду [3].

На нашу думку, подібне матеріальне стимулювання якнайкраще сприятиме швидкій оплаті штрафу та обігу справи в цілому. Правосуддя у справах про адміністративні правопорушення здійснюється з дотриманням загально визнаних принципів.

Література:

1. Бугайчук К.Л., Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією [Текст] : практич. посіб. / К.Л. Бугайчук, О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, В.О. Іванцов, С.О. Шатрава. – Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ. – 2016. – 100 с.

2. Гаращук В.М. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні : [монографія] / В.М. Гаращук, А.О. Мухатаєв. – Х. : Право, 2010. – 143 с.

3. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження [Текст]: монографія / [авт. кол.: І. О. Ревак та ін.]; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л. : ЛьвДУВС, 2011. – 219 с.

ПИТАННЯ ЩОДО ШТУЧНОГО ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ В
КОНТЕКСТІ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ ЗГІДНО З КОНВЕНЦІЄЮ ПРО
ЗАХИТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

*Пономаренко Н.С.,
студентка III курсу
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
м. Полтава, Україна*

Як нам відомо, умисні посягання на життя визнаються одними із найбільш тяжких злочинів. Будь-яке умисне вбивство має винятково високий ступінь суспільної небезпеки. Останнім часом спостерігається стабільне зростання кількості злочинів, що вчинюються проти дітей. Порівняно з іншими жертвами злочинів найменші можливості захисту своїх прав і недоторканності мають саме діти. Адже дитина, як зазначається у ратифікованій Україною Конвенції про права дитини, внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування [4]. Зокрема, в ст. 2 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод зазначено, що: «Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання» [3]. Але, на жаль, стаття 2 Конвенції, закріплюючи фундаментальне право людини на життя, не визначає часові межі його здійснення – вона нічого не говорить про момент початку й закінчення життя. Хоча в статті 4 Американської Конвенції про права людини зазначається, що захист права на життя починається з моменту запліднення.

Зокрема, право на життя набуло широкого поширення як на національному, так і на міжнародному рівні, і відповідно воно є передбаченим ст. 3 Загальної декларації прав людини [2], ст. 6 Конвенції про права дитини [4]

та ст. 3 Конституції України, яка, у свою чергу, закріплює, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [1].

На сьогодні, реалізація права на життя іноді стає залежною від планів інших людей. А тому проблема абортів (штучне переривання вагітності, що передбачає механічне чи хімічне знищення людського зародку в організмі жінки) займає особливе місце. На сьогодні більшість країн допускають штучне переривання вагітності, що є порушенням окремих міжнародних нормативно-правових актів. У зв'язку з цим досить важливим питанням є визначення співвідношення права на життя (в нашому випадку ще не народженої дитини) та права на аборт, яке на сьогоднішній день є поширеним в більшості країн світу.

Як зазначає Б. Тобес, проблема абортів у правозахисному контексті дуже суперечлива. З одного боку, виникає питання, у якій мірі ненароджена дитина має право на життя. З іншого необхідно зрозуміти, чи має право мати сама розпоряджатися своїм тілом і чи має вона внаслідок цього право на проведення абортів [9, с. 128 – 129]. Зокрема, у ст. 1 Конвенції про права дитини 1989р. визначено, що дитиною є кожна людська істота до досягнення нею 18-річного віку. Наприклад, Аргентина зробила застереження про те, що ст. 1 «тлумачиться нею в світлі того, що термін «дитина» означає людська істота з моменту зачаття до досягнення вісімнадцятирічного віку». Згідно ч. 2 ст. 25 Цивільного Кодексу українське законодавство визнає права дитини від моменту народження із застереженням про те, що в рамках закону в окремих випадках держава охороняє права зачатої, але ще не народженої дитини [9, с. 130]. Тому, на нашу думку, можна стверджувати, що під це визначення потрапляє ще ненароджена дитина. Отже, якщо брати до уваги співвідношення права на життя та права на аборт, то можна говорити про те, що вони суперечать один одному. Оскільки право на життя охоплює права ще ненародженої дитини, тобто воно включає в себе момент запліднення яйцеклітини, на що спирався і науковець Ж. Лежен, який зазначав: «Якщо людина не починає своє існування в

момент зачаття, то людина ніколи не виникає, іншими словами, звідки може прийти нова інформація? Дитина з пробірки – приклад цього факту для тих, хто сумнівається» [5, с. 87].

У свою чергу, в різних країнах дитина починає вважатися людиною та мати юридично забезпечені права та свободи в різний період. Тому, на нашу думку, актуальним в цій сфері постає питання моменту зародження життя та правового статусу ненародженої дитини (ембріона).

Виходячи з законодавства багатьох країн, можна зазначити, що право на життя людського ембріона знаходиться під юридичним захистом. У Великобританії суди намагаються надати ембріону статус особи, в цій країні встановлена відповідальність за спричинення шкоди ембріону з необережності. Також в Каліфорнії (США) вбивство ембріона є кримінально караним діянням [8, с. 121].

Виникає безліч думок і поглядів серед представників природничих наук в цій сфері (біологів, ембріологів, генетиків), оскільки відсутні чіткі міжнародні приписи стосовно визначення статусу людського ембріона. Зокрема, І.Г. Конь наголошує на тому, що існують декілька підходів до визначення точки відліку початку життя [5]:

1) перший підхід (ліберальний) передбачає що початок життя починається з моменту народження. Деякі вчені пропонують вести відлік початку життя з моменту початку фізіологічних пологів;

2) другий підхід (абсолютистський) передбачає, що право на життя виникає з моменту зачаття;

Саме другому підходу відповідає ст. 4 Міжамериканської конвенції про права людини від 22.11.1969 р, яка передбачає, що право на життя людини захищається, як правило, з моменту зачаття, тобто тоді, коли ще немає плоду, а є лише запліднена яйцеклітина [5].

3) третій підхід (помірний), послідовники якого вважають що життя починається в певний період внутрішньоутробного розвитку. Дехто вважає точкою відліку момент початку серцебиття (4 тижні) або початок фізіологічної

активності мозку (6 тижнів), або коли сформовані більшість ознак повноцінної людини (22 тижні) тощо.

Судова практика з цього питання є незначною й характеризується різними позиціями суду щодо права на життя ще ненародженої дитини.

Так, наприклад, Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Патон проти сполученого Королівства», де суд, аналізуючи обставини справи визнав, що аборт на десятому тижні вагітності в інтересах захисту фізичного та психічного здоров'я жінки, передбачений британським законодавством, не суперечить статті 2 Конвенції. Тому суд зазначив, що стаття 2 Конвенції не гарантує абсолютного права ненародженої дитини на життя. Відповідно, проведення абортів на десятому тижні, особливо за медичними показниками, не порушує права на життя. В іншому випадку життя плоду розглядалося б як більш вагома цінність, ніж життя вагітної матері. Однак, на думку суду, потреби матері мають пріоритет над потребами ще ненародженої дитини [6].

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Н. проти Норвегії». Питання стосувалося проведення абортів на чотирнадцятому тижні, причому не через медичні, а через соціальні причини. Оскільки законом Норвегії дозволялося робити аборти за розсудом жінки до 12 тижня вагітності. А у період з 12 до 18 тижнів вагітності потрібно було отримати дозвіл медичної установи. Європейська комісія не знайшла в діях держави-відповідача порушення статті 2 Конвенції, бо у жінки був дозвіл на здійснення абортів [7].

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «А, Б і Ц проти Ірландії» суд постановив, що ірландські закони, які забороняють аборти, порушили права страждаючої жінки, яка була вимушена переривати вагітність в Великобританії.

Європейська комісія зазначила, що аборт, здійснений жінкою на 14-му тижні вагітності, не є порушенням ст. 2 Конвенції, за тих умов, якщо вагітність, народження дитини або догляд за нею можуть поставити жінку в складну життєву ситуацію.

Проаналізувавши різні позиції науковців та судову практику, ми вважаємо, що людське життя починається не з моменту народження, а з моменту

запліднення яйцеклітини. Але спираючись на те, що дійсно на сьогодні досить поширена практика застосування переривання вагітності в більшості країн, то, на нашу думку, потрібно запровадити норму на рівні міжнародного права, яка б визначала єдину позицію щодо початку життя ще не народженої дитини та встановити єдину межу для тих країн, в яких дозволено проведення абортів (до 4 недінь вагітності, тобто до серцебиття ще не народженої дитини), оскільки, як показує судова практика, зокрема, ЄСПЛ посилається на норми тієї держави, проти якої виноситься судове рішення, що є досить проблемним на сьогодні. Адже немає закріпленої єдиної позиції щодо цього на міжнародному рівні. Це питання піднімає проблему колізії моралі та права, інтересів ненародженої дитини та батьків, а тому його розв'язання пов'язано із безліччю надчутливих нюансів, що можуть бути врегульовані ефективно лише поєднанням міжнародного та національно-правового регулювання.

Таким чином, можна дійти висновку, що кожна держава по-своєму вирішує питання щодо гарантій права на життя ще ненародженої дитини, що, на нашу думку, є неприйнятним. І відповідно, коріння проблеми полягає в тому, що Конвенція не регламентує питання моменту виникнення права на життя та відповідного початку його правової охорони. А тому позиція, наприклад, Європейського суду зводиться до того, що аборт сам по собі не є порушенням права людини на життя. Отже, на нашу думку, практика штучного переривання вагітності в контексті визначення саме моменту виникнення права на життя потребує детального розгляду та обговорення, у зв'язку з цим основою врегулювання, на наш погляд, має бути наступне:

– на міжнародно-правовому рівні слід внести зміни до ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 6 Конвенції про права дитини шляхом закріплення єдиної норми для усіх відповідних країн щодо моменту початку життя ще ненародженої дитини та межі, після якої проведення абортів є неможливим;

– на нашу думку, з метою захисту прав ненародженої дитини ця межа має становити не більше 4 тижнів вагітності, тобто з моменту початку серцебиття.

Література:

1. Конституція України : прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 3.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
5. Конь Г. И. Обеспечение права на жизнь в решениях Межамериканского и Европейского судов по правам человека // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. – 2006. – №6. – С. 80 – 92.
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Патон проти сполученого Королівства» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/SO1137>.
7. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Н. проти Норвегії» від 19.05.1992 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/SO1137>.
8. Мункян В. И. Европейский Суд по правам человека: право, прецеденты, комментарии: Научно-практическое пособие. – К.: Истина, 2007. – 368 с.
9. Тобес Б. Право на здоровье: теория и практика. – М.: Устойчивый мир, 2001. – 349 с.

МОБІНГ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Боднарчук І. В.

*викладач кафедри цивільного права і процесу
юридичного факультету*

Різник Галина

*студентка групи ПР- 31
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Постановка проблеми. У ст. 3 Конституції України закріплено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [3]. Кодекс законів про працю України у статті 2 гарантує, що «працівник має право на здорові та безпечні умови праці», і визначає це основоположним для всіх працівників [2]. Та останнім часом внаслідок посиленню конкуренції, неясних перспектив на ринку праці, відсутності реальних засобів захисту праці проблема психологічного пресингу в трудових відносинах постає надто гострим питанням. Незважаючи на це, досі немає законодавчо закріпленого визначення поняттю «мобінг» та не створені механізми його регулювання.

Мета. Визначити сутність явища мобінгу, виявити його причини, негативний вплив на колектив та з'ясувати оптимальні шляхи реформування трудового законодавства у сфері протидії мобінгу.

Стан дослідження. Вивченням окремих аспектів і проявів мобінгу займалися вчені різних галузей знань, а саме біології, психології, педагогіки, трудового права, кримінології та інших. Серед них Алессандро Гіліолі, Герард Урціуолі, Ханс Лейманн. В Україні питання мобінгу є досить свіжою та гострою темою для дослідження. У вітчизняній науці дана проблематика представлена у працях

таких вчених, як В.О. Євдокимов, Т.А. Коляда, Ю.В. Конотопцева, І.В. Лагутіна, А.І. Маренич, О.В. Сорока, А.О. Трюхан, А.В. Шамшиєва та інші. Однією з найбільших складностей є невизначеність даної тематики, оскільки емпіричні дані є досить обмеженими, мобінг потребує систематичного та детального дослідження.

Виклад матеріалу. Феномен мобінгу в останні роки набуває широкої популярності в трудових відносинах. Поняття «мобінг» вперше запропонував шведський психолог-вчений Хайнц Лейманн. У своєму дослідженні він визначив дану категорію як психологічний терор на робочому місці, що супроводжується цькуванням, чварами, хамстві, емоційному насильстві, сексуальному домаганні.

Варто звернути увагу на те, що в Україні законодавство не визначає такого поняття, як «мобінг», а відносини схожі на нього характеризує як дискримінація. Дана сфера правовідносин регулюється лише Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», який закріплює організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей задля реалізації прав і свобод людини та громадянина. Та поняття «дискримінація» має більш широкий характер, а також поширюється не тільки на сферу трудових відносин. Саме тому назріла нагальна потреба у вдосконаленні законодавства щодо захисту прав працівників від психологічного пресингу на робочому місці.

У будь-якому колективі окрім позитивних, існують ще й негативні соціально-психологічні процеси та явища, що є наслідком суперечливих стосунків між працівниками. Жертвами мобінгу може стати кожен співробітник, який із певних причин не сподобався керівництву або колегам чи не дотримується негласних правил колективу. Окрім того, фахівці зазначають, що особи, які спостерігають за психологічним тиском часто замовчують це, щоб не стати наступною жертвою.

Науковці виокремлюють декілька різновидів мобінгу. Зокрема найбільш поширеним є вертикальний згори мобінг, тобто „керівник проти підлеглого”.

Цей вид ще називають босингом, який може проявлятися у занижених або завищених вимогах, постійному контролі, обмеженні повноважень.

Ще одна форма мобінгу - горизонтальний мобінг (мобінг між колегами). Причин даного виду мобінгу може бути безліч. Зазвичай їх виокремлюють у такі групи, як біологічні (прагнення до домінування та природна агресивність), психологічні (індивідуально-психологічні риси, негативний морально-психологічний клімат у колективі, свідомо чи неусвідомлювана поведінка через певні комплекси неповноцінності), управлінські (вища заробітна плата, високий соціальний статус, нечіткі цілі організації та стратегії її розвитку, брак навичок управління у керівників, нечіткий розподіл праці між працівниками, плінність кадрів, неправильна організація праці), соціальні (викривлення в свідомості системи основних життєвих цінностей, пропаганда насильства в ЗМІ, збільшення випадків злочинності), соціокультурні (гендерні чи національні відмінності, розбіжності у політичних чи релігійних переконаннях).

Також варто виділити вертикальний знизу мобінг (мобінг підлеглих проти керівника). Ця форма зустрічається дуже рідко. Часто жертвами таких мобінг-дій стають недосвідчені менеджери-початківці, які не мають досвіду управлінської діяльності, авторитету, підтримки з боку підлеглих [4].

Психологи стверджують, що мобінг як провідне явище присутнє у колективі з таких наступних причин: він ініціюється керівництвом; мобінгу не приділяють належної уваги, тобто не сприймають його як серйозну проблему; жертви настільки знесилені цькуванням, що перестають боротися.

Хибною є думка не помічати дане негативне явище чи, навпаки, не допускати його за будь-яку ціну, чи боятися його проявів. Дії моберів, тих хто цькує колег мають небезпечні наслідки. В першу чергу, результати мобінгу позначаються на здоров'ї жертви і її психологічному стану: від проблем зі сном до нервових зривів, від дратівливості до депресії, від труднощів з концентрацією уваги до панічних станів або навіть інфарктів.

Варто зазначати, що мобінг є шкідливим не лише для співробітника, який стає жертвою мобера, але й страждає і саме підприємство. Зниження

працездатності, нездоровий клімат в колективі, плинність кадрів, велика ймовірність неправильно прийнятих рішень стають гальмом для фірми.

На мою думку, найефективнішим засобом для боротьби з тиском і грубістю є захист на законодавчому рівні. У 2014 році були спроби для прийняття Закону «Про забезпечення захисту від морального переслідування на робочому місці» від 03.06.2014р. (реєстр. № 4997). Цей законопроект гарантував працівникам захист від морального тиску в колективі. Та, на жаль, він був відкликаний. Окрім цього, у 2017 році був внесений на розгляд проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо запобігання мобінгу) № 7005 від 25.07.2017, який знову ж був відкликаний [1]. Аналізуючи вищезгадане, можна сказати, що в Україні на даний момент відсутні правові механізми щодо захисту працівників від мобінгу на робочому місці [5].

Саме тому, я вважаю, що варто вдосконалювати законодавство у згаданій сфері. У перспективному проекті Трудового кодексу слід закріпити таке поняття як «мобінг» і навести його тлумачення, як «форму психологічного насильства, яка полягає в тривалому та систематичному цькуванні працівника в колективі, сексуальному домаганні, психологічному тиску». Також необхідно встановити обов'язок роботодавця протидіяти мобінгу, вживати профілактичних заходів задля виникнення проявів цього явища в трудовому колективі. На мою думку, слід передбачити відповідальність роботодавця за допущення мобінгу в колективі, вішкодування моральної шкоди працівникові, який став жертвою психологічного насильства, впровадити відповідальність мобера, якщо його вину буде доведено. Не менш важливим є внесення до законодавства України визначення щодо тягаря доказів, тобто в законодавстві, яке стосується мобінгу, має бути прописано, що саме вважається «психологічним насильством», як його довести та які є його індикатори.

Висновок. Мобінг є дуже складним і небезпечним явищем у трудових колективах, оскільки спричиняє негативні наслідки на людину, до якої використовується це явище, та на весь колектив, в якому можна його спостерігати. Аби недопустити розвиток і подальше поширення мобінгу, важливим є запровадження інструментів його регулювання на законодавчому рівні.

Література :

1. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» – редакція від 30.05.2014 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>
2. Кодекс законів про працю України – редакція від 11.10.2018р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-вр // База даних «Законодавство України» / верховна рада України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Мобінг: поняття, види, причини, наслідки, профілактика, як боротися. Режим доступу: <http://mykniga.com.ua/biograph/mobingponyattya-vidi-prichini-naslidki-profilaktika-yak-borotisya.html>
5. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо подолання мобінгу) : текст законопроекту від 25.07.2017 № 7005. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62371.

УДК 347.78:347.77:343.53

Юридичні науки

ПЛАГІАТ В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Салманова Ксенія Вікторівна
Навчально-науковий інститут права
Університет державної
фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

Світові технології неупинно розвиваються, що спричиняє створення нових платформ для реалізації авторами своїх творчих та наукових здібностей. Гостро наразі постає питання як саме убезпечити автора в соціальних мережах та інших ресурсах всесвітньої мережі, а також якого саме алгоритму дій необхідно дотримуватися якщо порушення вже зафіксоване.

Інтернет зробив плагіат простішим, ніж будь-коли раніше. Від початкових шкіл до найвищих рівнів академічних наук, простота завантаження та копіювання «не відстежуваної» інтернет-інформації призвела до епідемії цифрового плагіату. У різні часи такі вчені як: О. Д. Святоцький, О. П. Сергєєв, Е. П. Гаврилов, та інші брали участь у питаннях правового захисту авторських та суміжних прав.

Дроб'язко В. С. визначив порушення авторського права як дії, спрямовані на протиправне використання об'єктів права інтелектуальної власності, що належать іншим особам, умисно вчинені особою, яка розуміє протизаконний характер цих дій, з метою отримання матеріальної вигоди [1].

У ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» виокремлено основні види порушення авторського права, що надають підстави для судового захисту, а саме: вчинення будь-яких дій, які порушують особисті немайнові права та майнові права авторського права; піратство у сфері авторського права; плагіат; підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права чи особи, яка здійснює таке управління та ін [2].

За Законом України «Про авторське право та суміжні права» плагіат - це оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [2].

Плагіат- являє собою умисні дії по незаконному привласненню авторства на чужий твір літератури, мистецтва або науки, що тягнуть за собою настання юридичної відповідальності. Плагіат можна також визначити як всі ті твори, які дозволено законом і автором вільно використовувати, однак використані вони були без зазначення імені автора й джерела запозичення [3].

Соціологічне опитування проведене серед українських вишів в 2016 році сервісом з вияву плагіату Unplag, покликане було конкретизувати та сформулювати проблематику викликану широким використанням плагіату. Відтак студенти відповіли на ряд питань:

1. Які ресурси студенти зазвичай використовують для написання робіт?
Інтернет- 87%; Неоцифрована література- 63%; Утрималось- 30%

2. Чи використовує Ваш університет програмне забезпечення, яке автоматично виявляє плагіат? Так-60%; Ні-30%

3. Оцініть поширеність плагіату серед студентів (шкала від 1-мінімум, до 5-максимум) – 3-3,7%; 4-10,1%; 5- 77%

4. Програмне забезпечення, яке виявляє плагіат (за/проти)?- За- 62%; Ні- 6%; Утрималися- 31%

5. Системна перевірка ваших наукових робіт в університеті (за/проти) –За- 62%; Проти 8%; Утрималися- 30% [4].

Розглядаючи дане дослідження, можна зазначити лише те, що показники є невтішними, а інтернет калькування невпинно зростає. Більше того, зрозумілим є той факт, що наведене вище опитування має певну похибку, адже для його проведення було обрано респондентів однієї вікової категорії та сфери діяльності, тому реальні масштаби проблематики є наразі значно ширшими .

Вагомою проблемою є можливість вільного доступу до авторських творів в інтернет ресурсах та подальше використання їх іншими особами, адже в українському законодавстві є дозвіл користуватися авторськими творами навіть без згоди автора, вказавши джерело та ім'я автора, цитат з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою. Проблемним питання тут є саме, встановлення виправданого обсягу о кожній конкретній ситуації.

Основною проблемою з якою стикаються автори це дозвіл українського законодавства на використання іншими особами твору без згоди безпосередньо автора. Головна умова це вказати у використовуваній цитаті джерело та ім'я автора, що стосується обсягу, то зазначено лише, що він має бути виправданим метою. Проблема тут полягає в тому, що обґрунтування виправданості того чи іншого обсягу використання в кожному випадку різниться, і важко чітко встановити, чи є порушення.

Саме тому, велика кількість вчених вважає доцільним «законодавчо виокремити добросовісне та недобросовісне вільне використання чужих творів із встановленням відповідальності за, відповідно, недобросовісне їх використання» [5].

Загалом, закордонний досвід засвідчення авторства на інтернет ресурсах виокремлює декілька основних механізмів. Відтак посвідчення твору нотаріусом є популярною практикою в США. При цьому в нашому законодавстві міститься чітка установка, щодо дій нотаріуса, а саме що в його повноваження входить посвідчення твору у паперовій формі, прогалиною залишається питання посвідчення веб- сторінок, сайтів та скріншотів.

Наразі аналізуючи соціальні мережі, блоги, фото та відеоконтент можна дійти висновку, що все більше авторів використовують так звані «цифрові водяні знаки» технологію, яка призначена для захисту авторських прав на мультимедійних файлів. Цифрові водяні знаки, як правило, невидимі. Однак їх може бути видно на зображенні чи відео, ця інформація являє текст чи логотип, що ідентифікує автора та повідомляє загалу, що авторські права належать вказаній особі.

Більше того, загальновідомим є факт, що реєстрація твору є не обов'язковою, а саме момент створення контенту автором і є момент виникнення авторського права. Але попри це задля того щоб зменшити ризики привласнення свого твору, убезпечити свої права та максимально спростити шлях доведення авторства при виникненні судового спору, реєстрація твору вважається доцільним рішенням та слугує гарантією ідентифікації авторства.

Підсумовуючи вище зазначене, а також на підставі даних проведеного опитування, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день через появу сучасних технологій та розширення можливостей автора, плагіат, як один з основних видів порушення авторського права є досить нагальною проблемою в нашій державі. Саме тому, необхідність розробки більш сучасних механізмів регулювання та удосконаленого законодавства, яке відповідає сучасним реаліям є дійсно пріоритетним завданням у галузі інтелектуального права.

Література:

1. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
2. Закон України « Про авторське право і суміжні права» від 26.04.2017

URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення 30.11.2019)

3. Матінченко С. Я. Інтелектуальна власність / С. Я. Матінченко // Інтелектуальна власність. – 2012. – № 1. – С. 21-23

4. Плагіат в українських ВНЗ [Електронний ресурс]: <https://studway.com.ua/plagiat-v-ukrainskikh-vnz/> (дата звернення 1. 12. 2019)

5. Вахонєва Т. М. Плагіат як різновид порушення авторських прав за законодавством України [Електронний ресурс] / Т. М. Вахонєва. – Режим доступу: <http://law-property.in.ua/articles/article-3-of-the-c> (дата звернення 30.11.2019)

6. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности. Учебник. Издание второе, переработанное и дополненное. – М.: «ПРОСПЕКТ», 1999. – 752 с.

УДК 342

Юридичні науки

ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Свергун О.І.,

*студент слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

Громадські слухання є, мабуть, найдавнішим та найефективнішим засобом залучення громадськості до процесу управління державою. У багатьох державах вони стали дуже популярною формою спілкування влади та населення, дієвим інструментом залучення громадськості до вирішення нагальних проблем міста. Вони є одним із механізмів узгодження інтересів різноманітних груп, що демонструють зацікавленість у розв'язанні тієї чи іншої проблеми, яка становить суспільний інтерес. У багатьох демократичних країнах світу громадські слухання є тією винятковою формою залучення громади до процесу прийняття управлінських рішень, якої вимагає законодавство.

Відповідно до ч.1 ст.13 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (надалі по тексту – Закон), під громадськими слуханнями законодавець визначає, зустрічі з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування.

Як бачимо, Закон дає загальне визначення поняття «громадські слухання», тим самим, залишаючи, на розсуд місцевої громади визначення переліку посадових осіб, які зобов'язані брати участь у громадських слуханнях, і вирішення інших, не менш важливих для реалізації цього права, питань. Наприклад таких як, хто ініціює і хто провадить слухання? Які питання підлягають обов'язковому обговоренню на слуханнях? Яким чином відбувається обговорення? Чи приймаються рішення під час проведення слухань? Як оформляються результати громадських слухань, як вони розглядаються органами й посадовими особами місцевого самоврядування? [1, с.84]

В ч.4 ст.13 Закону зазначено, що порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади. Нажаль, досі такі статuti є лише у великих містах та й то не у всіх, а в селищах та селах лише окремі територіальні громади мають свої статuti (за даними Мін'юсту, у 2006 році статuti мали лише 11% всіх територіальних громад). Тому, нерідко вищенаведені питання врегульовуються в окремому місцевому нормативному акті, Положенні про громадські слухання.

Розробка процедури організації громадських слухань потребує певних юридичних навичок, тому дуже часто розроблені Положення про громадські слухання та статuti занадто ускладнюють процедуру проведення та містять ряд прогалин в важливих питаннях. Враховуючи, вищенаведене, вважаємо за доцільне розробити типові Положення про громадські слухання на рівні Кабінету міністрів України, для того, щоб територіальні громади могли керуватися ним під час розробки своїх нормативних актів.

Предметом слухань можуть бути найрізноманітніші питання, які

турбують громаду, як-от: місцеві податки і збори, тарифи на житлово-комунальні послуги, місцевий бюджет, програми розвитку.

Проведення слухань не є самоціллю. Метою слухань не є інформування населення. Для представників органів місцевого самоврядування головною метою слухань має бути отримання зворотного зв'язку від громади, пробудження у громадян почуття причетності до вирішення проблем громади, спрямування їх творчої ініціативи, залучення громадян до вирішення проблем і до реалізації рішень.

Громадські слухання виконують широкий ряд завдань, до яких відносять такі, як: вивчити соціальний клімат; виконати положення закону; відпрацювати грант; забезпечити відкритість; забезпечити свої інтереси; залучити додаткові інтелектуальні ресурси; знайти консенсус; зняти можливу соціальну напругу; надати легітимність рішенню влади; переконати громаду, що вона також причетна до місцевої політики; представити себе; визначити пріоритети [2, с.50].

Важливою вказівкою Закону є те, що громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік. Це підкреслює важливість цієї форми безпосередньої участі територіальних громад в управлінні місцевими справами. При цьому такі слухання можуть проводитися і частіше, а їх регулярність уточнюється у статутах територіальних громад.

Головна особливість громадських слухань полягає в тому, що вони не можуть бути засобом вирішення політичних питань. На відміну від місцевих ініціатив, де місцева влада повинна реагувати на подібну ініціативу прийняттям відповідних рішень, правові наслідки громадських слухань полягають у тому, що рада повинна розглянути на пленарному засіданні висновки й пропозиції слухань, однак прийняття якихось конкретних рішень, по суті, не є обов'язковим. Але, враховуючи, все вищенаведене, вважаємо громадські слухання ефективним способом взаємодії громади та посадових осіб місцевого самоврядування, з метою отримання останніми думки громадськості щодо конкретного рішення або заходу місцевої влади.

Література:

1. Путівник з громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування / За редакцією О. Неберикута. – Львів: «Дизайн-студія «Папуга», 2009. – 84 с.

2. Фінальний аналітичний звіт “Удосконалення консультацій з громадськістю. Пропозиції громадськості та влади” / за ред. К. С. Ковриженко ; Всеукр. громад. організація “Комітет виборців України”. – К. : КВУ, 2012. – 50 с.

УДК 31.04

Юридичні науки

ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ

Сербина Є.В.

*студентка Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м.Харків, Україна*

Історичні науки, в тому числі історико-юридичні, напрацювали досить великий обсяг інформації про те, як виглядало суспільство до виникнення держави. Людина почала виокремлюватися від тваринного світу згідно з науковими даними близько 3 млн років тому. Загальновідомо, що в той час ще не існувало такого поняття як держава, тому її створенню передували первісний лад. Коли людина набула достатньо ознак, які відрізняли її від тварини, невеликі групи людей почали жити разом. Слід зазначити, що у ті часи окрема людина не мала шансів вижити поза межами колективу. Окремо людина не могла себе прогодувати, захиститися від хижаків та собі подібних. Людству відомі такі форми утворення людей в додержавний період: плем'я, фратрія, задруга. Їх об'єднували мова, звичаї, спільність території полювання, схожість господарських знарядь, кровні зв'язки. Трохи згодом у суспільства почали виникати потреби захисту від інших племен, мати ватажка у керуванні

суспільними діями, вирішувати спори. У сучасній юридичній практиці існує багато концепцій виникнення держави:

Теорія насильства. Ця теорія безпосередньо виникла в Австрії. Відомий австрійський вчений Л. Гуліплович, який і є засновником цієї теорії, вбачав у ній те, що держава створена в результаті війн та завоювань певних племен іншими. Саме в цій теорії вбачається те, що суспільство поділяється на класи: багатих і бідних, сильних і слабких. Як наслідок, одні підкорюють інших та з'являється нова держава. Згідно з цією теорією, жоден з таких чинників як «воля Божа», добровільне об'єднання, соціальна еволюція не впливають на створення держави. Тільки груба сила, агресія, насильство є основною причиною. Переможець підкоряє собі переможене плем'я, привласнює собі його землю, збирає з них податки та примушує все життя працювати на себе. Ця теорія є дуже поширеною серед науковців.

Расова теорія. Це вчення про виникнення держави є дещо схожим із теорією насильства, але все ж таки має свої нюанси. Прихильником цієї теорії вважають відомого філософа Фрідріха Ніцше. Згідно з деякими вченнями, існують 3 класи людей: 1й-які є панами та аристократами; 2й-виконавці ідей панів, ті хто є захисниками правопорядку; 3ті-просто маса людей. У цій теорії також вбачається те, що сильніші керують слабкими, але на фоні расових конфліктів. Тобто різні раси різні у психології, фізіології, розумових здібностях, а той, хто ліпший за всіх-і є керуючим. При цьому якщо проаналізувати історію деяких країн, то можна зрозуміти, що ці ідеї все ж таки мали місце. Наприклад Римська імперія, Вавилон, Єгипет або нациська Німеччина. В наш час ідеї расизму практично не мають місця в суспільстві, тому ця ідея походження держави не є актуальною.

Психологічна теорія. Ця теорія виникла наприкінці 19 століття в Європі. Класично засновником цієї теорії прийнято вважати Лева Петражицького. Вона зародилася саме тоді, коли психологія виокремилася від інших галузей знань. Вона пояснює процес виникнення держави як розвиток людської психіки, а за завдання ставила собі вивчення процесів взаємодії між людьми, які мешкають

разом. На думку прихильників цієї теорії, є два фактора, які впливають на поведінку людей в суспільстві: влада людини над людиною в суспільстві, тобто люди, які керують іншими створюють у суспільстві такий настрій та почуття, що люди можуть тільки підкорятися; існування влади як метода керування над людьми, який можна використати для досягнення певних цілей, при цьому відбувається постійна боротьба за владу між певною групою осіб, в свою чергу це пробуджує певне ставлення людей до влади. Також характерним для цієї теорії є те, що люди стихійно та інстинктивно підкорюються владі, що і є одним з методів впливу на суспільство. Саме Лев Петражицький вважав, що створення необхідних емоцій та імпульсів є одним з умов існування держави і права.

Теорія «інцесту». Цю теорію обгрунтував французький вчений К.Леві-Стросс, згідно з якою особливості відтворення роду, а саме заборона кровозмішання є головним чинником у виділенні людини із дикої природи та виникненні держави. Для належного функціонування держави та реалізації інцесту, суспільство має створити спеціальні органи в родовій громаді з жорсткими та суворими правилами. Ця теорія не є вельми привабливою для вчених, тому що деякі вважають, що заборона кровного змішування з'явилася задовго до появи першої держави, тому і не є досить доцільною.

Договірна теорія. Автором цієї теорії вважають голландського вченого Г.Гроція. Основою цієї теорії є те, що союз людей в одну велику державу є результатом мирної згоди людей та необхідності в об'єднанні, при цьому жертвуючи на користь держави деякі свої права, а вона, в свою чергу, має забезпечити їм безпеку та стабільність. В результаті для невід'ємного функціонування держави, кожен має підкорятися їй. При цьому народ є головним у відносинах між державою та суспільством, а правитель держави має підкорятися та звітувати перед народом. Слід зазначити, що для ефективної реалізації влади держава може використовувати методи примусу та впливу на особистість задля суспільної безпеки та інтересів. Деякі вчені зазначають, що страх і породжує те, що люди стають беззахисними та їм нічого не залишається як тільки об'єднатися в угруповання під назвою держава. У цій теорії саме і

втілюються принципи демократії , в яких людина та її інтереси є найвищою соціальною цінністю.

Підсумовуючи сказане, слід сказати, що існують різні концепції виникнення держави та вони всі мають місце у історії створення кожної держави. Держава-це результат переходу від родової общини до об'єднання людей з різних прошарків . До теперішнього часу людство напрацювало дуже великий обсяг інформації про причини переходу людей від родової общини до таких розвинутих держав ,які існують зараз. Загальновідомо, що у вчених є виникають дуже багато суперечок, щодо істинної концепції походження держави. Існують дуже багато джерел, які підтверджують справжність тієї чи іншої теорії. На мою думку, достовірною теорією походження такого складного об'єднання людей як держава є договірна теорія . Аргументом на користь моєї думки є свідчення щодо однієї з найвідоміших стародавніх держав- Римської імперії. Як відомо, ця держава мала своє військо, джерела права, органи правління, державні мови , релігію та культуру. По різних підрахункам ця держава проіснувала близько 1500 років та в ній мешкали близько 88млн людей. На мою думку, таке об'єднання неможливе без добровільного об'єднання, бо якщо би людей насильно об'єднали задля досягання своєї користі ,то така держава би не проіснувала так довго та в ній постійно відбувалися якісь сутички та виступи проти влади. Також , ще в додержавні часи люди добровільно об'єднувалися задля порятунку від інших племен, тварин. Трохи згодом люди почали усвідомлювати , що їм потрібні ватажки , бо анархія створює хаос, і вони добровільно вибирали людину, яка зможе взяти на себе відповідальність керувати плем'ям. Також характерним для договірної теорії є можливість застосування засобів примусу, бо організувати суспільство без засобів покарання та підкорення неможливо, бо іноді люди чинять для власного інтерес , а не для користі держави. Тому деякі деякі права можуть бути ущемлені задля суспільної безпеки. Держава- це складне велике об'єднання людей, але керувати ним можна імперативно так і дизпозитивно. Але, все ж таки ,на мою думку, довге примусове об'єднання людей неможливе.

Література:

- 1.Машков А.Д. Теорія держави і права -2015- с.83-94
- 2.Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права -2005-с.24-44

Юридичні науки

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ТОВАРИ ПІД ВПЛИВОМ МИТА

*Слободянюк В. П., Дуб А. В.,
студенти Університету державної
фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

Мито як податок на зовнішню торгівлю є важливим економічним інструментом впливу держави на розвиток зовнішньої торгівлі й економіки в цілому. Опосередковано мито впливає не лише на економічну сферу в цілому, а і на відносини між конкретними суб'єктами торгових відносин, зокрема, - між покупцем і продавцем.

Проблеми фіскальної ефективності та цінових наслідків справляння мита постають перед суб'єктами господарювання постійно, а тому потребують належного правового регулювання та ґрунтовних наукових обґрунтувань, що зумовлює актуальність їх дослідження.

Теоретичні і практичні питання функціонування непрямих податків та мита в Україні досліджували такі українські фахівці як: В. Андрущенко, А. Войцещук, Є. Волков О. Гребельник, О. Десятнюк, А. Дрига, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Луніна, Т. Мединська, В. Суторміна, В. Федосов, Н. Фролова та інші.

Основу митного оподаткування в Україні становлять митні платежі, під якими розуміють ті види податків і зборів, які нараховуються у встановленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів під контролем митних органів [2, с. 110].

Відповідно до Митного кодексу України, митними платежами вважаються:

а) мито;

б) акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції);

в) податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) [1].

Кінцева дія митних платежів на суспільні відносини в економічній та споживчій сферах здійснюється через рівень цін на товари (послуги). При цьому, варто зауважити, що рівень ринкових цін, впливаючи на обсяги надходжень податків на споживання до бюджету, через видатки бюджету має здатність впливати на суспільний добробут населення. Митні платежі, забезпечуючи наповнення бюджету, виступають елементами ціни, впливають на ціни в процесі їх формування та залежать від рівня цін, що склалися в ринкових умовах під впливом попиту і пропозиції. Знаючи елементи ціни і ставки податків на споживання, завжди можна розрахувати їх суму.

Ринкова ціна залежить не лише від розмірів ставок податків на споживання, а й від видів цих ставок, які можуть бути як відносними, так і у твердих сумах. Якщо ставка податків на споживання встановлена у твердій сумі, то сума податку, що закладається в ціну, буде рівнозначна сумі, що підлягає сплаті до бюджету за будь-якого рівня цін, чи їх відхилення від рівня сформованих цін. Якщо ж ставка податку на споживання встановлена у відсотках (наприклад, по ПДВ), то сума податку, що закладається в ціну, залежить від: виробничої ціни (собівартість + прибуток); ціни з акцизним податком у сфері виробництва (собівартість + прибуток + АП); митної вартості по імпортованих товарах.

Таким чином, зростання рівня цін зумовлює скорочення обсягу виробництва та реалізації товарів і послуг.

Саме тому, в умовах становлення ринкової економіки України актуальним питанням є визначення оптимальних співвідношень між податками

на споживання, які справляються з використанням відсоткових і абсолютних ставок для забезпечення надходження цих податків не за рахунок збільшення цін, а за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації. А відтак, податкова політика у сфері оподаткування споживання має бути гнучкою та враховувати особливості соціально-економічного розвитку і стан споживчого ринку в Україні.

Тим не менше, з урахуванням завдань, покладених на Державну митну службу України, проводиться моніторинг виконання Концепції “Обличчям до людей”, основною метою якої є максимальне наближення митних процедур до європейських і світових стандартів, їх максимальне спрощення на всіх етапах, скорочення впливу людського фактора на результати митного оформлення, реалізація повноцінного партнерства між митними органами і бізнесом [3].

В країнах Європи мито входить до складу ціни лише імпортованих товарів, а акцизний податок є елементом ціни підакцизованих товарів. Він оплачується кінцевим споживачем, тобто населенням або державою, але віднімається при розрахунку величини націнки кожного наступного продавця. Це спрощення відображає суть процесу формування ціни, проте спотворює деякою мірою її склад на проміжних етапах. Необхідно пам’ятати, що формування ціни на будь-якій стадії товароруку завжди супроводжується нарахуванням податку на додану вартість [4].

Ми підтримуємо, що з метою економії витрат часу при розмитненні товарів, зменшення розбіжностей між митними процедурами країн світу та для збереження ресурсів державних органів і суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, необхідно запровадити наступне: об’єднати наявні системи контролю за експортом, імпортом і транзитом у єдину систему; надати суб’єктам можливість використання місць єдиного електронного доступу для оформлення зовнішньоекономічних операцій; увести систему єдиного обліку торговців із реєстрацією лише в одній країні тощо [2, с. 116].

Таким чином, можна зробити висновок, що мито впливає на формування цін на товари, а відповідно – і на розвиток економічних відносин в цілому.

Тому удосконалення чинної системи оподаткування експортно-імпортних операцій не втрачає своєї актуальності і потребує подальшого доопрацювання.

Література:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 20.11.2019 р.).

2. Гуцул І. Фіскальні ефекти та цінові наслідки справляння мита. Світ фінансів 2(51)/2017. URL:

<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/22720/1/%D0%93%D1%83%D1%86%D1%83%D0%BB%20%D0%86..pdf>

3. Концепція реформування діяльності митної служби України "Обличчям до людей", затверджена рішенням Комісії ДМСУ від 20.10.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0019342-10> (дата звернення: 20.11.2019 р.).

4. Волков Є.О. Сутність податкової оптимізації зовнішньоекономічних операцій. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/EPsAE/article/viewFile/4089/4234>

УДК: 342.9

Юридичні науки.

БУЛІНГ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВЧОМУ ПРОСТОРИ

Суденко Ю.А.

ад'юнкта кафедри

юридичної психології

Національної академії внутрішніх справ,

Київ, Україна

Сучасний світ відзначається тенденцією до зростання напруженості та жорстокості внаслідок накопичення низки соціальних, економічних, політичних та інших проблем. На жаль, ця тенденція не оминула дитячого середовища, в якому прояви жорстокості нині стали доволі буденним явищем. Саме тому, протягом останніх років в Україні дитяче насильство в царині освітнього

процесу набуло значного суспільного резонансу.

Термін «булінг», як насильство в шкільних дитячих стосунках, вперше було використано у 70-х роках ХХ століття у роботах науковців та освітян Скандинавських країн. Надалі дослідження цього феномену поширилися на інші країни, що призвело до створення організацій та програм, спрямованих на протидію та подолання булінгу.

В Україні з січня 2019 року набув чинності Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», відповідно якому у ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено, що «Булінг (цькування) - це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого» [1,ст.173-4.]

Санкціями за вчинення булінгу передбачене покарання у вигляді штрафу в розмірі від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від 20 до 40 годин [1,ст.173-4]. Зазвичай правоохоронна практика свідчить, що за дії дітей-правопорушників до відповідальності притягують їхніх батьків за ч. 4 ст. 184 КУпАП («Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей»), згідно з якою вчинення неповнолітніми протиправних злочинних діянь, відповідальність за які передбачена ККУ та якщо вони не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, що їх замінюють, від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Профілактична робота з батьками дитини та оплата ними штрафу не є покаранням для самої дитини, таку дитину навіть органи поліції не можуть взяти на профілактичний облік.

Законодавець не оминув увагою й Закон України «Про освіту», зокрема ст.26, в якій зазначено, що керівник освітнього закладу розглядає заяви про

випадки булінгу (цькування) здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування [3,ст.26]. Виразно, що вперше до адміністративної відповідальності притягується керівник закладу освіти, де відбулося правопорушення, а у разі, якщо останній не повідомить у поліцію про факти булінгу, його дії також каратимуться штрафом або виправними роботами з відрахуванням до 20% заробітку.

Цілком, на перший погляд, зрозумілі нормативно-правові новели не виявились узгодженими проміж зацікавлених інституцій – поліції, органів освіти і служби у справах дітей, внаслідок чого судова практика отримує низку закритих адміністративних проваджень в зв'язку з відсутністю складу адміністративного правопорушення, зумовленого, наприклад, такою кваліфікуючою ознакою булінгу як систематичність. Так, керівник освітнього закладу повинен видати рішення про проведення службового розслідування, в першу чергу, для встановлення факту булінгу. Натомість органи поліції, не чекаючи рішення службового розслідування освітнього закладу, складають матеріали про адміністративне правопорушення за статтею 173-4 КУпАП та направляють матеріали до суду. Але під час розгляду даних матеріалів, без рішення службового розслідування освітнього закладу, справи будуть закриті у зв'язку з не доведенням факту «булінгу» або за відсутності ознаки систематичності.

Минув майже рік з часу набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». Станом на 27.10.19 за інформацією Єдиного Реєстру судових рішень, судами розглянуто 217 справ про адміністративне правопорушення та винесено 108 рішень, з яких у 7 випадках винесено попередження, що не передбачено в санкції статті, у 8 випадках присуджено громадські роботи, у 1 випадку – зобов'язання публічно вибачитися, у решті випадків – штраф.

Наприклад, 20.05.2019 у м. Сторожинець, Чернівецької області до відповідальності була притягнута директорка Сторожинецького НВК за неповідомлення працівників поліції про факти вчинення булінгу учня школи, яку вона очолює. На неї було накладено штраф в розмірі 850 грн. Водночас 53 справи направлено до органів поліції на доопрацювання, по 51 справі винесено рішення про їх закриття за відсутністю складу правопорушення або у зв'язку із спливом строку позовної давності. За цей період було розглянуто 11 справ, в яких однією зі сторін були вчителі: у 8 справах вчителі виступали кривдниками, однак чотири з них були закриті (суд встановив відсутність складу правопорушення в діях вчителів), 3 відправлено на доопрацювання до органів поліції, в 1 справі вчителя звільнили від відповідальності, обмежившись усним зауваженням.

Поняття кібербулінгу (булінгу із застосуванням засобів електронних комунікацій) не викликало проблем як у правоохоронців, так і у суддів – за цей час прийнято 11 рішень з приводу цькування, яке вчинялося в соціальних мережах (найчастіше Інстаграм) та месенджерах (Вайбер, Телеграм).

Таким чином, на основі вищевикладеного, доходимо до висновку про необхідність внесення змін в вітчизняну нормативно-правову базу щодо алгоритму дій та виваженої ефективної взаємодії органів освіти та органів Національної поліції, що має на меті дотримання принципу забезпечення правильного застосування закону з тим, щоб кожний, хто вчинив правопорушення, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

2. Кримінальний кодекс України. Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

4. Закон України «Про освіту». Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

5. Постанова КМ України «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року. Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/453-2018>

6. Єдиний державний реєстр судових рішень. Електронний ресурс <http://reyestr.court.gov.ua/>

УДК 343

Юридичні науки

КРИМІНОГЕННІ ЧИННИКИ ЗЛОЧИННОСТІ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ

*Ткаченко П.І.,
здобувач юридичного факультету
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Злочини скоєні у місцях позбавлення волі є спеціальним різновидом кримінального рецидиву. Такі злочини набувають характер суспільно небезпечних діянь, створюють загрозу об'єктам кримінально-правової охорони.

Детермінація кримінологічних явищ. Соціально-економічні та «ідеологічні» явища. Обмеженість матеріальних ресурсів і намір одержати доступ до них що б то не було, навіть ціною життя інших, стають рішучою домінантою користолюбства, насильства, жорстокості. Слід зазначити, що різко змінився склад злочинців, погіршилися їх основні кримінологічні риси [1, с. 17].

Як зазначалось у відповідних документах МВС України, на рівень злочинності істотно впливає криміногенний склад спецконтингенту, серед якого у слідчих ізоляторах утримуються особи, які зараховують себе до «зłodіїв у законі», «авторитетів» злочинного середовища, лідерів злочинних угруповань; значна кількість осіб притягалися до кримінальної відповідальності

за бандитизм, умисні вбивства, вчинені на замовлення, були учасниками організованих злочинних угруповань тощо. І вся ця маса «загартованих», найнебезпечніших, жорстоких і лютих злочинців потрапляє в місця позбавлення волі, створюючи в них - на довгі роки - тяжкий криміногенний клімат, провокуючи на вчинення злочинів з боку засуджених. Ідеологічні чинники, які відіграють вирішальну роль у причинному комплексі злочинності в установі виконання покарань є: кримінальні традиції та звичаї. За показниками різних досліджень визначаємо, що деякі засуджені діляться на групи за критеріями, та виконують безпосередню функцію ідеологічного чинника за способами підтримання традицій та виконання звичаїв.

Соціально-правові явища. Сутність покарання у вигляді позбавлення волі полягає в ізоляції особи від суспільства, примусовому переміщенні її в одностатеві колективи, наявності певних обмежень. Цей вид покарання виявляється в тому, що засуджений зазнає певних втрат і страждань, передбачених чинним кримінальним і кримінально-виконавчим законодавством. Вони виражаються в обмеженні життєвого простору і вільного спілкування з іншими членами суспільства [2, с. 200].

Кара, притаманна покаранню у вигляді позбавлення волі, особливо проявляється в місцях позбавлення волі, де навколишнє середовище поглиблює фізичні і духовні страждання особи. Статистичні данні наведені в різноманітних наукових працях з вирішення цієї проблеми показують, що значну кількість детермінації займають ідеологічні чинники та підбурюють на вчинення злочинів засудженими особами за наявності в цьому чинникові традицій та звичаїв, котрі мають безпосередню підтримку за давніх часів.

Про угруповання засуджених з негативним спрямуванням зазначають ідеологічні чинники у вигляді особи з якостями лідерства та початком утворення актуальності потреби у підтримці традиції та виконанні звичаїв. Механізм входження особи в групу – це прийняття і виконання засудженими групових норм і правил поведінки. Відомо, що кожен новоприбулий у колонію

засуджений зараховується в офіційну структуру колонії – відділення, бригаду і виконує ті види діяльності, які визначені завданнями виправної колонії.

Технічна недосконалість охоронної системи, як один із основних детермінантів пенітенціарної злочинності. Важливим фактором підтримки порядку згідно з положенням є забезпечення охоронної системи у місцях позбавлення волі. До сфери забезпечення охоронної системи слід віднести системи цілодобового стеження, інженерно-технічні засоби охорони, догляд автотранспорту, спеціальних вагонів, апаратура для перевірки посилок та передач.

Кримінопенологи виділяють також такі зовнішні причини злочинності в місцях позбавлення волі, як:

а) здійснювану засобами масової інформації пропаганду «романтичного» стилю життя професійних злочинців і гастролерів, створення привабливого образу небезпечного злочинця в умовах ізоляції від суспільства, якому все дозволено та який все має, тощо;

б) міжнародні зв'язки професійної, організованої та транснаціональної злочинності, що визначає їх взаємовплив, взаємопроникнення і підтримку;

в) фінансові, економічні та інші засоби впливу, що вчиняються на будь-яку державу з боку міжнародного співтовариства (так звані «подвійні стандарти», економічні санкції тощо) [3, с. 2].

Взаємозв'язок чинників має особливі наслідки, котрі й призводять до виникнення поняття криміногенні чинники та виявленню ланки злочинів.

Пенітенціарна злочинність – це кримінальні правопорушення ізольованими від суспільства особами встановленого порядку та правил котрі призводять до вчинення злочинів у місцях позбавлення волі. Пенітенціарну злочинність класифікують за такими ознаками, як ступень тяжкості, форма вини, мотиви, соціально-демографічні та юридичні. Особливості злочинності, мають прояв у вчиненні засудженими злочинів. Низка злочинів до котрої належать: втеча з місця позбавлення волі або з під варті, дії що дезорганізують роботу установи виконання покарань, ухилення від відбування покарань, незаконна передача заборонених предметів.

Пенітенціарну злочинність можна визначати, як злочини скоєні ізольованими від суспільства особами, котрі перебувають в місцях позбавлення волі та установах виконання покарань. В суспільстві є багато визначень класифікації пенітенціарної злочинності але найточнішу дає наука кримінологія. Визначаючи класифікацію, слід зазначити, що для пенітенціарної злочинності притаманні підстави: за ступенями тяжкості, формами вини, об'єктом посягання та мотивами, соціально-демографічними ознаками та юридичними ознаками.

Актуальним стає питання кількості вчинених злочинів, в установах виконання покарань. Питання визначення кількості дає характеристика пенітенціарної злочинності, котра дає кількість скоєння, причини скоєння, рівень латентності, загальну характеристику. Найголовнішим питанням характеристики постає рівень латентності, адже визначити статистику злочинів скоєних в установах виконання покарань без урахування латентних злочинів не можливо, або така статистика не є вірною.

Особливість соціально психологічних чинників пенітенціарної злочинності полягає в почутті страху, відчутті безвихідності, стан фрустрації деяких засуджених, що породжує агресію, у тому числі й групову. До таких чинників також належать актуально набуті причини алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, на фоні психологічних чинників слід виділити міжособистісні конфлікти, котрі мають можливість в ході процесу конфлікту переростати в між-групову, психологія натовпу, гомосексуалізм, та інше.

Детермінанти злочинності в установах виконання покарань, слід визначити термінологію та дати описову характеристику розумінню.

Детермінанти злочинності - це явища криміногенного характеру, які породжують злочини, що підвищують ймовірність масової кримінальної поведінки, що створюють сприятливі умови для реалізації злочинних намірів. Злочинність як складне соціальне явище обумовлена системою детермінант. У цій системі виділяються детермінанти, безпосередньо (генетично) пов'язані зі злочинністю. Комплекси таких детермінантів (причин) закономірно

породжують наслідок - злочинність. Даний процес, званий причинністю, має характер взаємодії між: окремими детермінантами, причинами і наслідками, причинами і умовами.

Умови можуть сприяти вчиненню злочинів, перешкоджати реалізації злочинних намірів або бути нейтральними по відношенню до кримінальної поведінки.

Оскільки злочинність має статистичну природу, причинність в кримінології має імовірнісний характер. Це означає, що в кожному окремому випадку певне явище не завжди викликає рішучість вчинити злочин, але на масовому рівні виявляється закономірність, коли вибір кримінального варіанту стає правилом. Отже, детермінанти-причини з високою ймовірністю породжують злочинність. Причинні комплекси детермінант злочинності мають соціально-психологічну природу. Безпосередні, найближчі причини злочинності кореняться в психології мас.

Причини злочинності - це негативні соціально-психологічні явища, тому, що позитивне не може породжувати негативне, добро не може бути причиною зла. З злочинністю генетично пов'язані соціально-психологічні негативні фактори, причому такий зв'язок має як прямий, так і зворотний характер. Іншими словами, криміногенна соціальна психологія трансформується в кримінальну соціальну психологію і відчуває на собі її зворотний вплив. Соціально-психологічні негативні фактори розрізняються за ступенем криміногенності, інтенсивності прояву. Але всі вони мають одну природу зі злочинністю, яка полягає в порушенні моральних законів буття, в патологічний характер.

Детермінантами злочинності в установах виконання покарань є: наявність у значної кількості засуджених тих чи інших психічних аномалій; велика частка рецидивістів серед засуджених (майже половина раніше судимі); невисокий освітній рівень і примітивні потреби; емоційна нестійкість особи, обмежена здатність саморегуляції поведінки, стан збудженості; конформізм, залежність від інших засуджених і водночас неможливість змінити оточуюче середовище;

занурення у своє «я», замкнутість, песимізм та інші депресивні стани, які за відсутності здорової розрядки виливаються у хуліганство, насильство, злісну непокору адміністрації виправної установи; завищена самооцінка, впертість, а у затятих рецидивістів — деспотизм, який разом з організаторськими здібностями сприяє вчиненню групових, ретельно підготовлених злочинів; криміногенність самого середовища засуджених.

До факторів, що сприяють вчиненню злочинів ув'язненими, можна віднести:

- переповненість виправних установ, що значно погіршує комунально-побутові та санітарно-гігієнічні умови утримання засуджених;

- незабезпеченість виправних установ необхідним матеріально-технічним обладнанням, неуккомплектованість особовим складом та кваліфікованими спеціалістами;

- недоліки в організації та проведенні профілактичної роботи;

- недостатня забезпеченість інженерно-технічними засобами об'єктів охорони та нагляду;

- прорахунки у здійсненні контролю за засудженими, збиранні, обробці та аналізі інформації, потрібної для прийняття рішень щодо попереджувальної діяльності, перекриття каналів проникнення у зону заборонених предметів;

- недоліки в забезпеченні режиму утримання ув'язнених, роботі з їх скаргами, заявами, листами;

- вади оперативно-розшукової діяльності;

- недоліки у виховній роботі з засудженими та підвищенні їх освітньо-професійного рівня.

Щодо загальної характеристики особи злочинців у місцях позбавлення волі, то можна сказати, що цей тип відображає певну цілісність соціально надбаних, відносно стійких криміногенних властивостей, визначальним з яких є невідповідність їх свідомості та діяльності правовим нормам, що регулюють процес виконання кримінальних покарань. Кримінологічна типологія цих осіб має включати три групи ознак які відображають:

- 1) ступінь їх криміногенної враженості;
- 2) характер особистісних деформацій;
- 3) генезис злочинної поведінки під час відбування покарання.

Типи злочинців в даній проблематиці є: випадкові, ситуаційні, нестійкі, злісні та особливо злісні.

На основі вище викладеного матеріалу, в ході поняття про пенітенціарну злочинність, та виходячи з аналізу різних матеріалів цієї сфери професійної діяльності актуальним питанням постає профілактика пенітенціарної злочинності. Найвпливовішою вважаю спеціально кримінологічну профілактику злочинів скоєних в установах виконання покарань.

Для організації ефективної роботи з профілактики пенітенціарної злочинності необхідно, щоб всі співробітники установи виконання покарань добре володіли оперативною обстановкою, знали кримінально-правову та кримінологічну характеристику пенітенціарної злочинності, а також структуру міжособистісних відносин засуджених, які відбувають покарання [4, с. 422].

Організація впливу на пенітенціарну злочинність - це перш за все внутрішня організація, а саме жорстка дисципліна, об'єднання, впорядкування діяльності кримінально-виконавчих установ, зокрема, нагальна необхідність створення виправних центрів та інше.

Методи спеціально-кримінологічного попередження злочинів можна розділити на:

- 1) Методи виявлення зовнішніх умов під час виконання кримінальних покарань: кримінологічне дослідження і виявлення криміногенних зон при виконанні покарань, тобто больових точок - місць, де найбільш часто скоюються злочини, недоліків в діяльності кримінально-виконавчих органів, технічного оснащення виконання покарання, кадрових упущень. Кримінально-виконавчий і статистичний аналіз кількісного і якісного складу засуджених, оперативні прийоми роботи, перевірка, ревізія, нагляд, інвентаризація діяльності кримінально-виконавчих установ з боку органів прокуратури, громадських об'єднань та інших організацій.

2) В якості методів нейтралізації і усунення, компенсації зовнішніх умов при виконанні покарань можна виділити: комп'ютерне забезпечення кримінально-виконавчих органів, конструктивні і технологічні розробки технічних засобів спостереження за засудженими, в роботі з ними по їх виправленню, робота з кадрами пенітенціарної служби - від підготовки до перепідготовки спеціально-орієнтованих юристів, психологів, економістів, інженерів, психіатрів, правоохоронців, організація обміну оперативною інформацією між кримінально-виконавчими органами та іншими службами органів внутрішніх справ, прокуратури, а також між підрозділами пенітенціарної служби, вивчення та впровадження сучасних напрямків організації праці засуджених.

Визначені тільки напрямки роботи, дана загальна характеристика методів профілактики злочинів при виконанні покарань. У цьому ж ключі розглянемо напрямки, методи і прийоми групової профілактики в цій сфері.

Групова профілактика злочинів - це відносно тривалий, спрямований взаємовплив, навіювання та самонавіювання, виховання і самовиховання в спеціально-створеній або в стихійно-утвореній і навіть неформальній групі людей з метою управління зовнішніми причинами криміногенної мотивації, ситуації і злочини. Сюди можна включити найрізноманітніші напрями діяльності пенітенціарної служби. [5, с. 122].

Залежно від об'єкта впливу:

а) виявлення криміногенних ситуацій, що виникають при виконанні покарань та їх облік, попередження кримінальних ситуацій та припинення діяльності криміногенних;

б) регуляція розвитку життєвої ситуації, яка формує насамперед кримінальний життєвий досвід (розвінчання лідерів і авторитетів злочинного світу; розтин причин існування «ворів в законі», звичаїв і традицій злочинного середовища, відкриття вивороту кримінальної романтики, сенсу людського існування, захоплення романтикою життя);

в) виявлення несумісних засуджених, співробітників і їх роз'єднання; регуляція негативно-емоційних полів, що виникають між засудженими та співробітниками; роз'єднання угруповань засуджених негативною спрямованістю.

Основні напрямки групової профілактики злочинів при виконанні покарань:

1. Моральне, етичне, правове, естетичне, сексуальне, екологічне, економічне, релігійне, духовне і тому подібне виховання засуджених;

2. Лікування психоневротичних аномалій, в тому числі і алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, а також статевих, функціональних сексуальних розладів та інше;

3. Регуляція внутрішньо особистісної психічної напруги, міжособистісної і між-групової напруженості відносин між засудженими та співробітниками.

Методи групової профілактики злочинів (визначаються в залежності від напрямків профілактики): групова психотерапія, соціальна гігієна, профілактична охорона психічного здоров'я.

Застосування спеціальних знань в ході проведення попереджувальних заходів надасть змогу уникнути та попередити завчасно дезорганізацію роботи установи виконання покарань. Профілактична робота надасть можливість виявити на початковому етапі злочинні прояви, що в ході діяльності орієнтує на доцільне застосування методів та заходів профілактики щодо засуджених.

Література:

1. Сіренко О.В., Кримінологія // НУ ДПСУ - 2012 р., СТ. 17.
2. Голіна В.В., Кримінологія Загальна та Особлива частини // Харків – 2009 р., СТ. 198-200.
3. Турчина М.О., Детермінанти пенітенціарної злочинності // Харківська юридична академія ім. Ярослава Мудрого – 2017 р., СТ. 2.
4. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі : [монографія] // В. П., Захаров, О. Г. Колб, С. М.

Мирончук, Л. І. Міліщук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Луцьк : Підприємець Іванюк В.П., 2007. – СТ. – 422.

5. Денисов С.Ф., Кримінологія // Академія Державної пенітенціарної служби України - 2–16 р., СТ. – 122.

УДК 341.4

Юридичні науки

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Топчій В.В.,

студент юридичного факультету

Науковий керівник:

Ведькал Валентина Андріївна

к. і. н., доц. кафедри європейського

та міжнародного права

Дніпровський національний університет

імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Термін «юрисдикція», який походить від лат. jurisdiction – судочинство, від jus (juris) – право і dicere – говорити, проголошувати, використовується як у праві окремої держави, так і в міжнародному праві. Цей термін в праві держави використовується у таких значеннях:

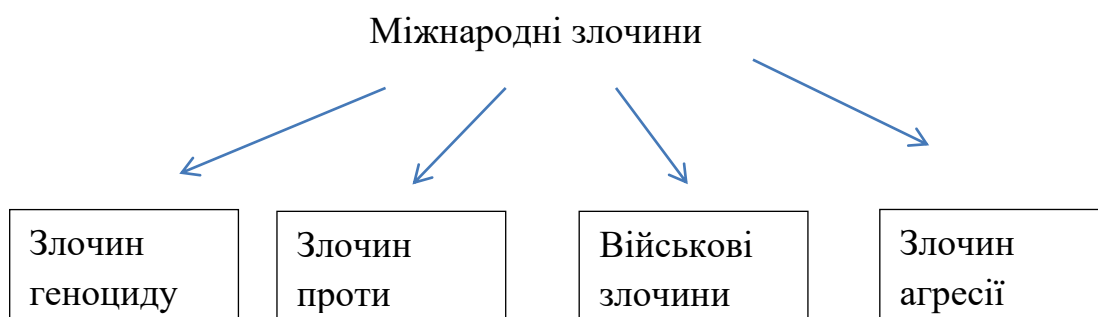
1. Відправлення правосуддя.
2. Повноваження щодо розгляду справ.
3. Офіційні повноваження органів влади.

Державна юрисдикція поділяється на: територіальну та національну. Територіальна обумовлюється суверенітетом держави та її влади в межах території, на якій вона має повні юрисдикцію, але є винятки за якими інше не передбачено. Національна (особиста) державна юрисдикція діє на громадян держави, які перебувають за межами її території (наприклад у космічному просторі або в відкритому морі). Є випадки в яких громадяни, що знаходяться поза межами держави підпадають під її юрисдикцію, але здійснюється вона

лише на території своєї держави, ці випадки передбачені національним законодавством [1, с.490].

Деякі вчені пояснюють міжнародну юрисдикцію як обмеження державного суверенітету, адже щоб визнати міжнародну юрисдикцію будь-якого органу необхідна повна згода відповідної держави.

Підтвердити вищесказане складно, бо висловлення повної згоди потребує не тільки визнання органів міжнародної юрисдикції, й навіть МКС, та визначення для держави будь-якого міжнародного договору, міжнародної конференції є обов'язковим. Проте, обмеження суверенітету держави може бути якщо сама держава дає таку згоду з власної ініціативи, відповідно процедурі яка передбачена національним законодавством та вимог, які встановлені установчими актами міжнародного органу. Римський статут 1998 р., є таким установчим документом для МКС, його положення чітко визначають Судову юрисдикцію. У ст. 5 Римського статуту Судова юрисдикція обмежується серйозними міжнародними злочинами. Ці злочини ви можете побачити на схемі.

Розроблено автором на основі [2].

17 липня 1998 року конференція 160 держав створила перший постійний міжнародний кримінальний суд на базі договору. Договір, прийнятий під час цієї конференції, відомий як Римський статут Міжнародного кримінального суду. Він визначає злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, правила процедури та механізми співпраці держав з МКС. Країни, які ратифікували ці правила, відомі як держави-учасниці і представлені в Асамблеї держав-учасниць.

Актуальним визнання юрисдикції МКС є і для українського народу, але органи влади нашої держави не поспішають робити необхідних для цього дій, відкладаючи момент набуття членства України у складі Суду на невизначений термін. Основною перепорою на шляху отримання статусу держави – учасниці Римського статуту, яка не втратила чинності на сьогоднішній день, є Висновок Конституційного Суду України (далі – КСУ) щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду від 11 липня 2001 р. № 3-в/2001 (справа про Римський Статут), згідно з яким Римський Статут МКС, підписаний від імені України 20 січня 2000 р., визнається таким, що не відповідає Конституції України, в частині, що стосується положень абзацу десятого преамбули та ст. 1 Статуту, за якими «Міжнародний кримінальний суд. доповнює національні органи кримінальної юстиції» [3].

США є країною, що не підтримує діяльність МКС. У 2000 році США хоч і підписало Римський статут, але у 2002 відкликала цей підпис. Білл Клінтон перед підписанням документу, пояснив про те, що він не має наміру ратифікувати Римський статут, у повному обсязі, поки він не ознайомиться з роботою Міжнародного кримінального суду. Потім молодший Буш разом з адміністрацією з приводу захисту військовослужбовців зовсім відмовилися від участі в Римському статуті, він назвав його : «Документ, що порушує національні інтереси та суверенітет Сполучених Штатів Америки». Окрім цього, у 2002 році прийняли закон «Про захист американського персоналу закордоном», що дозволяє застосовувати військову силу під час звільнення будь-якого громадянина або громадян з числа союзників США, які були затримані на територіях інших держав за ордером. Також США підписали двосторонні угоди з деякою кількістю країн, з зобов'язаннями не видавати американських підозрюваних МКС, а якщо країна з якою було укладено договір порушить домовленість США припиняє надавати військову підтримку та будь-яку іншу допомогу.

Практику юрисдикції міжнародного кримінального суду ми розглянемо на прикладі злочину агресії. Найзначнішими за останнє десятиліття

конфліктами, що сколихнули всю Європу, стали російсько-грузинська війна 2008 р. та російська збройна агресія проти України, що почалась у 2014 р. Ці конфлікти мають багато спільних ознак, зокрема: єдина держава-агресор, надумані приводи для застосування сили (захист російських миротворців у Грузії, захист громадян РФ та «співвітчизників» у Криму, захист російськомовного населення Донбасу), декларування гуманітарної мети здійснюваних збройних операцій [4, с. 97–99]. Наслідки цих конфліктів також подібні: утворення самопроголошених республік з маріонетковими урядами, а у випадку з Україною – ще й анексія частини її території.

Нині ситуації щодо Грузії та щодо України перебувають у провадженні МКС. Стосовно ситуації в Грузії передовсім слід відмітити, що, хоча Росія не є стороною Римського статуту, Грузія була стороною Римського статуту з 1 грудня 2003 р.

Що стосується України, то хоча наша держава і не є стороною Римського статуту, однак за власною ініціативою визнала юрисдикцію МКС щодо двох ситуацій: злочинів проти людяності, вчинених з 21 листопада 2013 р. по 22 лютого 2014 р. під час Революції Гідності, та «злочинів проти людяності та воєнних злочинів, вчинених вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій “ДНР” та “ЛНР”» згідно зі статтею 12 Римського статуту [5].

Підсумовуючи, слід зазначити, що, виходячи з прикладу Грузії, перспективи розгляду МКС ситуації в Україні залишаються досить невизначеними. При цьому нашій державі ще не пізно змінити тактику у відносинах з МКС, уникнувши тих помилок, яких допустилася Грузія. Окрім активізації розслідування всіх злочинів, безвідносно до того, якою стороною вони вчинені, Україна має налагодити тісну співпрацю з МКС, а в подальшому також ратифікувати Римський статут.

Література:

1. Юридична енциклопедія : у 6 т. / Редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2004. – Т. 6 : Т–Я. – 768 с.

2. Римський статут Міжнародного уголовного суду от 17 июля 1998 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: [http://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute\(r\).pdf](http://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute(r).pdf)

3. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) № 3-в/2001 від 11 липня 2001 р. / Офіц. вісн. України. – 2001. – № 28. – Ст. 1267.

4. Задорожній О. В. Порухення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права : монографія / О. В. Задорожній. – К. : К.І.С., 2015. – 712 с

5. Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року від 25 лютого 2014 року № 790-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 230.

УДК 34:378

Юридичні науки

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

*Хлистік М.А.,
викладач кафедри права
ПВНЗ «Академія рекреаційних технологій і права»
м. Луцьк, Україна*

Одним з основних принципів, на яких, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», ґрунтується державна політика у сфері вищої освіти, є принцип міжнародної інтеграції системи вищої

освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи [1]. Спрямування вітчизняної вищої школи на входження в загальноєвропейський і світовий освітній простір обумовлює проведення модернізації змісту освіти та впровадження сучасних технологій навчання.

Сьогодення вимагає від науково-педагогічних працівників опанування і впровадження інноваційних методів навчання й викладання, оновлення й розширення освітянського здобутку, створення інноваційних технологій спеціальної підготовки фахівців, особливо в галузі юридичної освіти, спрямованих на підвищення їхньої фахової компетентності й конкурентоспроможності. Традиційна освіта як система, спрямована на пасивне отримання та відтворення знань, не може на сучасному етапі розвитку вітчизняного суспільства задовольнити реальні потреби та вимоги ринку праці.

Вища юридична освіта в Україні нині набуває нового змісту і змінюється відповідно до розвитку правових знань та з урахуванням нових суспільних потреб. Професійна підготовка правників потребує не лише поглиблення науково-теоретичного підґрунтя їхньої професійної майстерності, а й водночас посилення її практичного спрямування.

Інноваційні методи навчання студентів-правників заслуговують на особливу увагу, оскільки, без сумніву, є основою формування якісної юридичної освіти. Вони сприяють розвиткові творчої активності, ініціативності майбутніх юристів, допомагають розкрити їхній потенціал, забезпечують успішне застосування набутих знань на практиці. Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес допомагає готувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних випускників юридичних спеціальностей, здатних якісно виконувати складні професійні завдання.

Зважаючи на вище викладене, найбільш ефективними, дієвими, доцільними у сучасних умовах, на наш погляд, є активні та інтерактивні інноваційні методики. В процесі інтерактивного навчання студент вступає у

діалог з викладачем, безпосередньо виконує творчі, проблемні завдання, працює в команді (студенти разом вирішують практичні задачі, моделюють ситуації, оцінюють дії однокурсників та власну поведінку).

Як показує практика, досить високу ефективність процесу викладання юридичних дисциплін у закладах вищої освіти забезпечує застосування таких методів, форм і прийомів навчальної роботи, як:

аналіз помилок, колізій, казусів;

брейнстормінг («мозковий штурм»);

дискусія із запрошенням фахівців;

ділова (рольова) гра;

публічний виступ;

робота в малих групах;

метод конкретних ситуацій (МКС), або кейс-метод;

метод проектів;

PRES-формула;

проблемний (проблемно-пошуковий) метод;

тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок) та інші [2].

Зупинимось на найбільш ефективних методах викладання дисциплін для правників.

Метод конкретних ситуацій (МКС), або кейс-метод - техніка навчання, що використовує опис реальних ситуацій. Студенти повинні дослідити ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них. Кейси ґрунтуються на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації. В основу методу покладено принцип прецеденту, або випадку (case), що існує в англосаксонському праві та слугує вагомим критерієм прийняття рішення у судовій справі за відсутності різного роду кодексів (цивільних, кримінальних, адміністративних тощо) [3]. Цінність цього методу, запровадженого у навчальний процес ще на початку 20-го століття Гарвардською школою права, полягає у його прикладній спрямованості. Аналіз конкретних

ситуацій, їх обговорення, ознайомлення з різними підходами до вирішення проблеми, пошук необхідної інформації, — усі ці види робіт допомагають сформувати важливі для представників юридичної професії практичні вміння й навички: комплексного підходу до аналізу й оцінки фактів, логічного та причинно-наслідкового стилю мислення, правильного прийняття рішення.

Ділова (рольова) гра. Суть методу полягає у створенні ситуації, максимально наближеної до реальної, в якій студент-правник повинен виконати необхідні професійні дії, правильно застосувати набуті знання, виявити навички збору інформації, аналізу юридичної проблеми, побудови юридичної аргументації, навички складання проектів юридичних документів. Ділові ігри є одними з найбільш популярних серед студентів видів навчальної роботи, адже містять елементи творчості, змагальності, ґрунтуються на колективній співпраці. Особливо ефективний цей метод в процесі викладання процесуальних юридичних дисциплін.

Аудіовізуальний метод навчання. Метод реалізується у формі аудіовізуальних курсів, електронних підручників, комп'ютерних тестових завдань, відеозапису різних форм навчання з метою аналізу та обговорення дій учасників навчального процесу.

Навчальний процес дає набагато кращі результати при використанні сучасних технічних засобів навчання у професійній підготовці студентів-правників. Використання можливостей всесвітньої мережі Інтернет, презентація матеріалів навчальних дисциплін у вигляді навчальних фільмів, мультимедійних проектів, здійснення контролю знань за допомогою комп'ютерної техніки дозволяє досягти максимальних результатів у засвоєнні навчального матеріалу в значних обсягах.

Аудіовізуальний метод має величезні потенційні можливості для застосування у викладанні практично всіх дисциплін. Проте його використання можливе при наявності у закладі вищої освіти якісного сучасного технічного оснащення, а від викладачів він потребує володіння комп'ютерними знаннями і технологіями, системного та творчого бачення предмета.

Метод роботи в малих групах (від 2-3 до 5-8 осіб) покликаний формувати навички командної співпраці, конструктивної взаємодії з колегами, адекватного сприйняття дій інших та власної поведінки. У межах групи розподіляються ролі: кожен студент може спробувати себе в якості керівника групи, виконавця конкретного напрямку роботи всередині групи, «мозку команди» тощо. Доцільно мінятися ролями, щоб зрозуміти потенційні можливості кожного учасника групи.

Окрім розглянутих методів, прийомів і форм роботи, у навчальному процесі на юридичному факультеті досить ефективними є також й інші методи, про які йшлося вище. Проте не слід забувати, що найкращі результати від освітнього процесу слід очікувати при органічному поєднанні інноваційних методик із класичними, традиційними. Продумане і гармонійне комбінування різних методів в процесі викладання юридичних дисциплін є запорукою якісної підготовки фахівців у галузі права - висококваліфікованих, конкурентноспроможних випускників юридичних спеціальностей, здатних на високому рівні виконувати складні професійні завдання.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № **1556-VII** // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004.

2. Артикуца Н.В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2424/Artikutsa_Inov.pdf;jsessionid=7BC0D25DC1F3445286888C5113B50627?sequence=1

3. Барнс Л. Б., Кристенсен К. Р., Хансен Э. Дж. Преподавание и метод конкретных ситуаций (конкретные ситуации и дополнительная литература): Пер. с англ. А. И. Наумова. — М.: Гардирики, 2000. —С. 9-10.

ІНСТРУМЕНТИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Чорна О.О.

*студентка факультету морського права
Національного університету
кораблебудування ім. адм. Макарова
м. Миколаїв, України*

Актуальність та постановка проблеми. Високе податкове навантаження і недостатнє використання податкових стимулів до інвестицій в інноваційну діяльність є однією з причин низької інноваційної активності та стагнації економічного розвитку держави. Основою національної інноваційної моделі більшості розвинутих країн світу є формування системи стимулювання інноваційної діяльності, в основі якої є специфічні підходи, методи та інструменти. Використання податкових засобів та механізмів з метою стимулювання інноваційної економіки є встановленим фактом в більшості інноваційно розвинутих країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам податкового регулювання інноваційної діяльності, можливості застосування різних форм і методів податкового стимулювання для інтенсифікації інноваційної діяльності приділено увагу у працях вітчизняних науковців: О. Білої, З. Варналія, В. Геєця, А. Даниленка, О. Десятнюк, Я. Жаліло, С. Захаріна, Т. Єфіменка, М. Мельник, А. Соколовської, В. Федосова та інших. Попри наявність численних публікацій з проблем податкового стимулювання інноваційної діяльності, варто відзначити необхідність подальшого науково-теоретичного обґрунтування інструментів податкового стимулювання з урахуванням специфіки української економіки.

Мета статті полягає в аналізі інструментів стимулювання інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. За формою впливу на інноваційну діяльність податкове стимулювання належить до непрямих методів

державного управління, а його сутність полягає у відмові держави від частини податкових надходжень в обмін на зростання обсягу інноваційної продукції з урахуванням визначених державою пріоритетів. У свою чергу, зростання обсягів такої продукції приводить до збільшення суми податкових надходжень у наступних періодах [1, с. 86].

На сьогодні зарубіжною практикою накопичений достатньо великий досвід застосування інструментів податкового стимулювання серед яких виділяють наступні:

- 1) інвестиційні знижки з податку на прибуток в розмірі, який відповідає певній процентній частці від вартості впроваджуваного інноваційного устаткування;
- 2) знижки з податку на прибуток у розмірі витрат на НДДКР;
- 3) віднесення до поточних витрат на окремі види устаткування, зазвичай, використовуюваного у наукових дослідженнях;
- 4) створення за рахунок фонду прибутку інноваційних фондів спеціального призначення, не оподатковуваних податком;
- 5) оподаткування прибутку інноваційно активних організацій по знижених ставках (для невеликих підприємств);
- 6) «податкові канікули» протягом декількох років на прибуток, отриманий від реалізації інноваційних проектів;
- 7) пільгове оподаткування дивідендів юридичних і фізичних осіб, отриманих по акціях інноваційних організацій;
- 8) пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау і інших нематеріальних активів, що входять до складу інтелектуальної власності;
- 9) зменшення прибутку до оподаткування на суму вартості приладів і устаткування, які передаються вищим навчальним закладам, науково-дослідним установам та іншим інноваційним організаціям;
- 10) вирахування з оподаткованого прибутку внесків до благодійних фондів, діяльність яких пов'язана з фінансуванням інновацій.

На жаль в українській податковій системі повною мірою на сьогоднішній день не реалізується жоден з зазначених інструментів, а підприємства, які здійснюють фінансування інноваційної діяльності, несуть таке ж податкове навантаження, що і підприємства, які у фінансуванні інновацій не беруть участі.

В законодавстві було здійснено спроби запровадити спеціальний режим оподаткування інноваційної діяльності для промислових підприємств Законом України «Про інноваційну діяльність» [2] яким було запропоновано цілий ряд пільг для підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність. Передбачалося, що підприємства які випускають інноваційну продукцію отримають право не перераховувати до державного бюджету 50% як з ПДВ, так і податку на прибуток, а використовувати на подальше розширення масштабів інноваційної діяльності. Також були передбачені пільги зі сплати земельного податку та особливий порядок митного обкладання необхідних для виконання інноваційних проектів устаткування та комплектуючих. Однак, ці пільги так і не були введені в дію. Спочатку їх запровадження блокувалося Законами України про Державний бюджет на відповідний рік, а в 2005 році статті, в яких визначалися особливості оподаткування та митного регулювання інноваційної діяльності, було виключено одночасно з відміною пільг для технопарків.

В результаті тактику впровадження норм щодо стимулювання інноваційної діяльності було змінено з вдосконалення рамкового закону на сегментацію об'єктів підтримки та встановлення для них спеціальних додаткових норм. Так, згідно статті 16 «інноваційне підприємство може функціонувати у вигляді інноваційного центру, бізнес-інкубатора, технополісу, технопарку тощо». Тому надалі система стимулювання почала розвиватися саме відносно окремих сегментів національної інноваційної системи, причому як на рівні певних типів інноваційних структур, так і окремих суб'єктів інноваційної діяльності [3, с.17].

Таким чином, очевидною є непослідовність державної політики підтримки і стимулювання інноваційної сфери: передбачені в законодавстві податкові пільги не діяли протягом тривалого часу, безсистемно блокувалися або відмінялися. У зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України, починаючи з 2011 року система податкових пільг зазнала суттєвих змін, але не отримала такої актуальної направленості на стимулювання інноваційного розвитку. Обсяг і перелік фіскальних інструментів, які стимулюють

інноваційну діяльність після ухвалення Податкового кодексу був значно звужений.

На сьогодні інструментарій податкового стимулювання інноваційної діяльності в Україні охоплює:

а) *митні пільги у вигляді сплати ввізного мита*. Так відповідно до ст. 19 Закону України «Про наукові парки» у разі реалізації проекту наукового парку, зареєстрованого згідно з Законом, наукове, лабораторне і дослідницьке обладнання, а також комплектуючі та матеріали, передбачені проектом наукового парку, що ввозяться науковим парком та партнерами наукового парку для його виконання, звільняються від сплати ввізного мита [4].

б) *цільові субсидії у вигляді: сум ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України, при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні* [5].

Вітчизняні вчені акцентують увагу на тому, що основною причиною низької інноваційної активності в нашій країні є не висока ставка оподаткування прибутку, а недостатня інвестиційна спрямованість податкових стимулів. Акцентується увага на тому, що необхідно розробити такі податкові стимули, застосування яких не тільки спонукає підприємства до інвестування, але й виправдовує себе з точки зору бюджетної політики країни [6, с. 1]

На сьогодні пропонуються різні варіанти податкового стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності за допомогою податку на прибуток – від простого зниження ставок податку на прибуток до застосування селективних податкових пільг разового характеру (інноваційна податкова знижка або інвестиційний податковий кредит). Проаналізовано ефективність застосування видів цього податкового інструмента, а саме прирістного інвестиційного кредиту та об'ємного інвестиційного податкового кредиту на різних етапах інноваційного процесу.

Податкові пільги на капітальні вкладення зазвичай надаються у вигляді інвестиційного податкового кредиту компаніям, які направляють інвестиції у

впровадження нової техніки, обладнання та технологій. Особливість такої податкової знижки полягає в тому, що вона відраховується від суми нарахованого податку на прибуток компанії, на відміну від звичайних знижок, які відраховуються від суми податків [7].

У більшості країн використовують податковий кредит із податком на прибуток, оскільки саме він виконує найбільш стимулюючу функцію, проте відшкодування відбувається лише після введення інновацій в експлуатацію. Найширше використовують податковий кредит у Франції де впродовж 2004-2008 р. застосовується комбінована систему використання податкового дослідницького кредиту, одну частину якого розраховували за старою схемою, а інша частина кредиту залежала від загальної величини витрат, спрямованих на інноваційну діяльність, тобто не залежала від їх приросту [8].

Термін «податковий кредит» знайомий і українським платникам податків. Податковий кодекс визначає його як суму, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного податкового періоду, за наявності підстав, зазначених у Податковому Кодексі. За своєю природою податковий кредит подібний до податкової знижки, проте, згідно з ПК, податковий кредит не є різновидом податкової пільги [9]. Чинним законодавством України не передбачено застосування податкового кредиту або спеціального режиму оподаткування для інноваційних підприємств.

Проте не можна оминати увагою проект Інноваційного кодексу, розроблений науковцями- Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та фахівцями Національної академії правових наук України, який пропонує повернути податкові пільги для суб'єктів спеціального режиму інноваційної діяльності. Зокрема, для таких суб'єктів запропоновані пільги зі сплати податку на додану вартість, податку на прибуток підприємства, податку на землю, а також пільги зі сплати митних платежів та зборів та можливість здійснювати прискорену амортизацію, відповідно до положень Кодексу [10].

Таким чином, в Україні варто здійснювати податкове стимулювання інноваційної діяльності підприємств для збільшення їх конкурентоспро-

можності, особливо в умовах євроінтеграції національної економіки у світову. В першу чергу мають бути прийняті податкові преференції щодо податку на прибуток, для підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність, та податку з доходів фізичних осіб, що є зайнятими в інноваційному процесі, а також запровадження такої пільги як інвестиційний податковий кредит та у сфері митного адміністрування.

Література:

1. Мединська Т. В. Податкове стимулювання розвитку R&D в Україні та Польщі / Т. В. Мединська, Р. Ю. Черевата // Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 червня 2017 р.). – Львів: Львівський інститут МАУП. – Львів : Львів. МАУП, 2017. – С. 84-88.

2. Про інноваційну діяльність. Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV, із зм. і доп. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.

3. Інноваційна політика: європейський досвід та рекомендації для України. – Том 2. – Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності. – К. : Фенікс, 2011. – с.17

4. Про наукові парки. Закон України від 25 червня 2009 року № 1563-VI, із зм. і доп. // Відомості Верховної Ради України. – 2009.– № 51. – Ст.757

5. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків. Закон України від 16 липня 1999 року № 991-XIV із зм. і доп. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 363.

6. Котова М.В. Податок на прибуток як фактор активізації інвестиційної діяльності промисловості України // Труды Одесского политехнического университета. – 2004. – №1(21). – С. 1–5.

7. Микушева Т. Ю. Зарубежный опыт государственного регулирования инновационной деятельности [Электронный ресурс] / Т. Ю. Микушева. – Режим доступа: <https://refdb.ru/look/1263582.html>.

8. Алексєєв І. В. європейський досвід податкового стимулювання інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / І. В. Алексєєв, Р. Й. желізняк. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/14096/1/3_7-16_Vis_725_Ekonomika.pdf.

9. Податковий кодекс України. Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – 4 груд. (№229, / 229–230).

10. Проект Інноваційного кодексу України. – Харків : Право, 2012. – 168 с. – (Серія «Інноваційне суспільство і розвиток законодавства»).

УДК 346

Юридичні науки

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

Шпомер А.І., Менджул К.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
цивільного, господарського права та процесу,
студентка юридичного факультету
Чернігівський національний технологічний університет
м. Чернігів, Україна*

На сьогодні існує велика кількість суспільних відносин, які поділяються на види, залежно від сфери їх виникнення. Одним із таких видів є господарські правовідносини, що регламентуються нормами господарського права та виникають у зв'язку з діяльністю суб'єктів господарювання щодо надання послуг, виконання робіт, виробництва продукції.

Метою дослідження є з'ясування сутності господарських правовідносин та їх основних видів.

Завданням дослідження є визначення сутності господарських правовідносин, виокремлення основних ознак цих відносин та їх класифікація.

В Господарському кодексі України (далі – ГКУ) надається визначення господарських правовідносин – це відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами

господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [1].

Хоч в ГКУ і зазначено дефініцію господарських правовідносин, однак існує багато доктринальних визначень господарських правовідносин у працях науковців.

В. С. Мартем'янов та В. В. Лаптев вважають, що господарські правовідносини слід розглядати з точки зору специфіки правового регулювання, визначати їх певні особливості. Вони відстоюють позицію з визначення господарських правовідносин як урегульованих нормами права суспільних відносин, що виникають у сфері господарювання щодо організації та безпосереднього здійснення господарської діяльності [2, с. 5].

Вінник О.М. вважає, що господарські правовідносини - це врегульовані нормами права суспільні відносини, котрі виникають у сфері господарювання щодо організації та безпосереднього здійснення господарської діяльності, характеризуються особливим суб'єктним складом, поєднанням організаційних і майнових елементів, значним ступенем регулювання як з боку держави, так і суб'єктів цих відносин [3]. Науковець дає визначення господарських правовідносин виходячи з основних ознак, які притаманні їм. На нашу думку, це дуже точне визначення, адже в основу його покладено особливості господарських правовідносин.

Г.Л. Знаменський розуміє під господарськими правовідносинами особливий вид суспільних відносин, що виникають у результаті впливу норм права на фактичні, реальні відносини в суспільстві і становлять проміжну ланку між нормою права та фактичними суспільними відносинами [4, с. 31].

Аналіз господарських правовідносин дає нам можливість виокремити їх ознаки, що відрізняють від інших правовідносин, а саме: вони наділені особливим суб'єктним складом; наявні організаційно-господарські зобов'язання; змістом господарських правовідносин виступають суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів господарювання й суб'єктів організаційно-господарських повноважень; існує поєднання законодавчого та локального регулювання. Такі відносини регулюються господарсько-правовими нормами,

що містяться в актах господарського законодавства, а в окремих випадках ще й у господарських договорах [5, с. 97].

З'ясувавши доктринальні визначення та ознаки господарських правовідносин, ми можемо сформулювати власне розуміння цього поняття. Під господарськими правовідносинами розуміють врегульовані нормами права суспільні відносини, котрі виникають у сфері господарювання щодо організації та здійснення господарської діяльності, характеризуються особливим суб'єктним складом, наявністю організаційно-господарських зобов'язань та значним ступенем регулювання як з боку держави, так і суб'єктів цих відносин.

Тепер зосередимо нашу увагу безпосередньо на видах господарських правовідносин.

Можна виділити доктринальну та законодавчу (легальну) класифікацію господарських правовідносин. Так, ГКУ вміщує класифікацію правовідносин і науковці також поділяють такі правовідносини на певні види.

Законодавець виділяє три види господарських правовідносин: господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини.

Під господарсько-виробничими розуміються майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності. Під організаційно-господарськими розуміються відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю. Під внутрішньогосподарськими - відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, та відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами [1].

Так, Г.Л. Знаменський поділяє господарські правовідносини за такими критеріями:

- за характером правовідносин (безпосереднє здійснення господарської діяльності; організації господарської діяльності);
- за взаємним становищем сторін (горизонтальні та вертикальні);
- за сферою дії (внутрішньогосподарські та міжгосподарські);

- за галузями господарювання і сферами управління, в яких вони виникають і функціонують: у галузі промисловості; у галузі транспорту; у галузі зовнішньоекономічної діяльності тощо [6, с. 23].

Таким чином, господарські правовідносини можна визначити як різновид суспільних відносин, які врегульованні нормами господарського права та виникають у сфері господарювання при організації та здійсненні господарської діяльності, характеризуються особливим суб'єктним складом, наявністю організаційно-господарських зобов'язань та значним ступенем регулювання як з боку держави, так і суб'єктів цих відносин. Їм притаманні ознаки, які вирізняють їх з-поміж інших суспільних відносин.

Законодавець в ГКУ закріплює лише три види господарських правовідносин - господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини, в той час, науковці здійснюють більш широку класифікацію даних правовідносин.

Література

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.03 № 436-IV. Дата оновлення: 21.10.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.11.19)
2. Текст лекції з навчальної дисципліни Сучасні проблеми господарського права / І.І. Сядриста, Харків, 2018. 27 с.
3. Вінник О.М. Господарське право: навчальний посібник.-2-е вид., змін. та доп. К.: Всеукраїнська асоціація видавців Правова єдність, 2008. 766 с. URL: https://pidruchniki.com/12810419/pravo/gospodarski_pravovidnosini
4. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. 6-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. 640 с.
5. Мордовець Є. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин / Ірпінь, УДФС України, 2016. С. 97-100.
6. Знаменский Г. Л. Новое хозяйственное право. / Избранные труды: сб. науч. К.: Юринком Интер, 2012. 488 с.

